

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیة معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و
تألیف کتب درسی

درسی

صنف ششم

درسی صنف ششم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ ش

کتاب درسی مربوط وزارت معارف بوده، خرید و فروش آن در بازار
جداً ممنوع است، با متخلفین برخورد قانونی صورت می گیرد.

moe.curriculum@gmail.com

سرود ملی

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه پان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زره وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هیواد به تل ځلیري
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مودی رهبر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت معارف

معینیت انکشاف نصاب تعلیمی و تربیه معلم
ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی
و تألیف کتب درسی

درسی

صنف ششم

سال چاپ: ۱۳۹۶ هـ. ش.

مؤلفان

- معاون سرمؤلف عبدالرزاق کوهستانی آمر دیپارتمنت ایدیت
- مؤلف فرزانه شریف عضو علمی دیپارتمنت دری
- مؤلف دوست محمد فقیری عضو علمی دیپارتمنت دری

ایدیت علمی و مسلکی:

- معاون مؤلف غلام سرور بغلانی عضو علمی دیپارتمنت دری

ایدیت زبانی

- مؤلف فزانه شریف عضو علمی دیپارتمنت دری

کمیته دینی، سیاسی و فرهنگی

- دکتور عنایت الله خلیل هدف
- حبیب الله راحل مشاور وزارت معارف در ریاست انکشاف نصاب تعلیمی

کمیته نظارت

- دکتور اسد الله محقق معین انکشاف نصاب تعلیمی و تربیه معلم.
- دکتور شیر علی ظریفی مسؤول پروژه انکشاف نصاب تعلیمی.
- دکتور محمد یوسف نیازی سرپرست ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تألیف کتب درسی

کمپوز و دیزاین

- حمید کریمی

تنظیم امور چاپ: محمد کبیر حقمل رئیس نشرات و اطلاعات وزارت معارف.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ پیام وزیر معارف

سپاس بیکران آفریدگاری را که انسان را در احسن تقویم آفرید و او را قدرت بیان بخشید و به زیور علم و اندیشه آراست و درود بی پایان بر پیامبر مکرم اسلام حضرت محمد مصطفی - صلی الله علیه وسلم - که معلم بزرگ انسانیت است و پیامآور رحمت و هدایت و روشنایی.

تعلیم و تربیت نقطه آغاز هر تحول و سنگ بنای توسعه در هر جامعه است. هدف اصلی تعلیم و تربیت به فعلیت رساندن نیروهای بالقوه انسان و شگوفای ساختن استعداد های درونی وی است.

کتاب درسی یکی از ارکان مهم در فرایند تعلیم و تربیت محسوب میشود که همگام با تحولات و پیشرفتهای علمی نوین و مطابق با نیازمندیهای جامعه تهیه و تألیف میگردد و باید دارای ظرفیت و ظرافتی باشد که بتواند آموزه های دینی و اخلاقی را توأم با فرآورده های علوم جدید با میتو د های نوین به شاگردان منتقل کند.

کتابی که اکنون در اختیار شما قرار دارد، بر اساس همین ویژگی ها تهیه و تألیف شده است. سعی وزارت معارف همواره بر این بوده که نصاب تعلیمی و کتب درسی معارف کشور، متکی بر مبانی تعلیم و تربیت اسلامی و حفظ هویت ملی، مطابق با معیارهای علمی و روشهای تربیتی نوین بوده، استعدادهای دانش آموزان را در همه زمینه های اخلاقی و علمی شگوفای گرداند و قدرت تفکر، ابتکار و حس جستجوگری را در آنها تقویت بخشد. ترویج فرهنگ گفتگو و رواداری، تقویت حس وطن دوستی، مهربانی، گذشت و همبستگی از خواسته های دیگر وزارت معارف است که باید در کتب درسی متبلور باشد.

کتابهای درسی بدون داشتن معلم خوب و مسلکی نمیتواند اهداف مورد نظر را بر آورده سازد. معلم یکی از ارکان مهم تعلیم و تربیت و مجری برنامه های آموزشی و تربیتی است. از معلمان و آموزگاران خوب، متعهد و دلسوز کشورم که ستیزه با سیاهی و نادانی را پیشه خود ساخته اند، صمیمانه آرزومندم که با تطبیق دقیق و مخلصانه نصاب تعلیمی، کودکان و جوانان میهن را بسوی فتح قله های رفیع دانش، اخلاق و معنویت رهنمون گردند.

کامیابی نظام آموزشی کشور بدون همکاری جدی مردم غیر ممکن است. ازین رو از همه اقشار و افراد ملت شریف افغانستان، بخصوص از خانواده ها و اولیای محترم شاگردان خواشمندم که از هیچگونه همکاری در جهت تحقق اهداف معارف دریغ نوزند. همچنان از همه نویسندگان، دانشمندان، متخصصان تعلیم و تربیت و اولیای محترم شاگردان تقاضا میشود که با ارایه نظریات و پیشنهادهای سالم و نقدهای سازنده خود وزارت معارف را در بهبود هر چه بیشتر کتابهای درسی همکاری نمایند.

لازم میدانم از تمام مؤلفان دانشمند و کارمندان اداری و فنی وزارت معارف که در تهیه، تألیف، طبع و توزیع این کتاب زحمت کشیده اند و از همه نهادهای ملی و بین المللی که در زمینه چاپ و توزیع کتب درسی همکاری نموده اند، قدردانی و تشکر نمایم.

در اخیر از خداوند منان استدعا دارم که به لطف بی پایان خود، ما را در تحقق آرمان های مقدس معارف یاری رساند. إنه سمیع قریب مجیب.

دکتر اسدالله حنیف بلخی
وزیر معارف

فهرست عنوان ها

شماره	عنوان	ساعت‌های درسی	صفحه
۱	حمد شریف	سه ساعت درسی	۱
۲	نعت	سه ساعت درسی	۵
۳	حضرت علی <small>علیه السلام</small>	سه ساعت درسی	۹
۴	اندرزهای سودمند	سه ساعت درسی	۱۳
۵	بهار	سه ساعت درسی	۱۷
۶	محبوبه هروی	سه ساعت درسی	۲۱
۷	کامه و شارحه	سه ساعت درسی	۲۵
۸	وطن ما	سه ساعت درسی	۲۹
۹	بالاحصار کابل	سه ساعت درسی	۳۳
۱۰	فعل	سه ساعت درسی	۳۷
۱۱	علم	سه ساعت درسی	۴۱
۱۲	خلیل الله خلیلی	سه ساعت درسی	۴۵
۱۳	صبر و شکیبایی	سه ساعت درسی	۴۹
۱۴	چیستان‌ها	سه ساعت درسی	۵۳
۱۵	مقام معلم	سه ساعت درسی	۵۵
۱۶	فعل امر و فعل نهی	سه ساعت درسی	۵۹
۱۷	امانت داری	سه ساعت درسی	۶۳
۱۸	دهقان و کشت گندم	سه ساعت درسی	۶۷
۱۹	ورزش و تندرستی	سه ساعت درسی	۷۱
۲۰	پسر عزیز	سه ساعت درسی	۷۵
۲۱	اطلاعات جمعی	سه ساعت درسی	۷۷
۲۲	تلویزیون	سه ساعت درسی	۸۱
۲۳	فعل مثبت و فعل منفی	سه ساعت درسی	۸۵

شماره	عنوان	ساعت‌های درسی	صفحه
۲۴	صلح	سه ساعت درسی	۸۹
۲۵	نصایح بزرگان	سه ساعت درسی	۹۱
۲۶	حقوق مادر	سه ساعت درسی	۹۳
۲۷	عایشه درانی	سه ساعت درسی	۹۶
۲۸	نظافت	سه ساعت درسی	۹۹
۲۹	لطیفه‌ها	سه ساعت درسی	۱۰۳
۳۰	ضرب المثل‌ها	سه ساعت درسی	۱۰۵
۳۱	وحدت ملی	سه ساعت درسی	۱۰۷
۳۲	فعل معلوم و فعل مجهول	سه ساعت درسی	۱۱۱
۳۳	ترانه	سه ساعت درسی	۱۱۳
۳۴	کاپیسا	سه ساعت درسی	۱۱۵
۳۵	پنبه	سه ساعت درسی	۱۱۹
۳۶	کمک و همکاری	سه ساعت درسی	۱۲۳
۳۷	پند لقمان حکیم به فرزندش	سه ساعت درسی	۱۲۵
۳۸	ابراهیم صفا	سه ساعت درسی	۱۲۷
۳۹	پند پدر	سه ساعت درسی	۱۳۱
۴۰	حفاظت محیط زیست	سه ساعت درسی	۱۳۵
۴۱	خوشحال خان خٔتک	سه ساعت درسی	۱۳۹
۴۲	نیکی	سه ساعت درسی	۱۴۱
۴۳	بهترین آرزو	سه ساعت درسی	۱۴۳
۴۴	مواد مخدر	سه ساعت درسی	۱۴۵
۴۵	صنعت قالین بافی	سه ساعت درسی	۱۴۹
۴۶	رخصتی زمستانی	سه ساعت درسی	۱۵۲

حمد

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

اللَّهُ
جَلَّالٌ
مَجْدِبٌ

پرسش‌ها

?

○ ما هر کار خیر را با نام کی آغاز می‌کنیم؟

○ حمد در وصف کی سروده می‌شود؟

ثنا و حمد بی پایان خدا را که صنّعش در وجود آورد ما را

وز انعامت همیدون چشم دارم که دیگر باز نستانی عطا را

ز احسان خداوندی عجب نیست اگر خط درکشی جرم و خطا را

خداوندا بدان تشریف عزت که دادی انبیا و اولیا را
به حق پارسایان کز در خویش نیندازی من نا پارسا را
خدایا، گر تو سعدی را برانی شفیع آرد روان مصطفی را

محمد سید سادات عالم

چراغ و چشم، جمله انبیا را

سعدی

○ متن درس را خاموشانه بخوانید.

○ کلمه‌های (وضع، پارسایان، فضل و شفیع) را معنا کنید و در کتابچه‌های تان

بنویسید.

○ کلمه‌های جدید متن درس را با آواز بلند بخوانید و معنا کنید.

○ جاهای خالی بیت زیر را با کلمه‌های مناسب در کتابچه‌های تان تکمیل کنید:

ثنا و بی پایان را که در آورد مارا

بشنو و بگو

○ به خواندن متن درس توسط معلم دقت کنید و کلمه‌های مشکل آن را پرسید.

○ در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.

○ مفهوم بیت زیر را بگویید:

ز احسان خداوندی عجب نیست اگر خط درکشی جرم و خطا را
 ○ پیام اصلی درس را بیان کنید.

به دوستانت بگو

○ سعدی شیرازی شاعر بزرگ و توانای زبان و ادبیات دری است که در قرن ششم هجری قمری می زیست. آثار مشهور او بوستان و گلستان می باشد.

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	حمد	ثنا و صفت خداوند <small>جَلَّالٌ</small>
۲	صُنْع	آفریدن
۳	عطا	بخشش
۴	همیدون	همین دم، هم اکنون
۵	شفیع	شفاعت کننده
۶	انعام	نعمت دادن
۷	سادات	جمع سید
۸	خط درکشی	عفو کنی
۹	نستانی	نگیری

گناه	جرم	۱۰
گناه، اشتباه	خطا	۱۱
بزرگ داشتن	تشریف	۱۲
پرهیزگاران	پارسایان	۱۳
جان، روح	روان	۱۴
آقا، محترم	سید	۱۵

برداشت خود را از متن درس در کتابچه‌های تان بنویسید.

نعت

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

?

- به نظر شما نعت در وصف کی سروده می‌شود؟
- پیشوا و رهنمای ما مسلمانان کی است؟

بعد از این گوئیم نعت مصطفی	آنکه عالم یافت از نورش صفا
سید الکونین و ختم المرسلین	آخر آمد، بود فخر الاولین
آنکه آمد نه فلک معراج او	انبیا و اولیا محتاج او
شد وجودش رحمة للعالمین	مسجد او شد همه روی زمین

صد هزاران رحمت جان آفرین
 آنکه شد یارش ابوبکر و عمر
 بر وی و بر آل پاک ظاهرین
 صاحبش بودند عثمان و علی
 از سر انگشت او شق شد قمر
 آن یکی کان حیا و حلم بود
 و آن دگر باب مدینه علم بود
 عم پاکش، حمزه و عباس بود
 آن رسول الله که خیر الناس بود

هر دم از ما صد درود و صد سلام

بر رسول و آل و اصحابش تمام

«عطار»

○ متن درس را با آواز بلند بخوانید.

○ کلمه‌های مشکل درس را بیرون نویس کنید.

○ چند شاگرد به ترتیب کلمه‌های انبیا، حلم و حیا را روی تخته املا بنویسند.

بشنو و بگو

○ به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.

○ در گروه‌ها پیرامون مفهوم متن درس بحث نمایید.

○ شعری را که خواندید در وصف کی سروده شده بود؟

○ منظور شاعر از بیت زیر چیست:

بعد از این گویم نعت مصطفی آنکه عالم یافت از نورش صفا

○ شعری را که خواندید نام شاعرش چیست؟

به دوستان بگو

شیخ فریدالدین عطار نیشاپوری یکی از معروفترین شاعران و عارفان زبان و ادبیات فارسی دری است. وی در سال ۵۴۰ هجری قمری در نیشاپور خراسان به دنیا آمد و در سال ۶۱۳ هجری قمری وفات نمود.

نعت ها

شماره	نعت	معنا
۱	نعت	صفت حضرت محمد ﷺ
۲	ختم المرسلین	خاتم پیامبران
۳	کونین	هر دو جهان
۴	فخر الاولین	افتخار نخستین
۵	معراج	بالا رفتن
۶	طاهرین	پاکان

خانواده	آل	۷
رحمت برای تمام عالمیان	رحمة العالمين	۸
بهترین مردم	خير الناس	۹
بردباری، صبر	حلم	۱۰

پیرامون سجایا و اخلاق حضرت محمد ﷺ چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

حضرت علی رضی الله عنه

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و با مقام والای حضرت علی رضی الله عنه

بیشتر آشنا شوند.

پرسش‌ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ چه فکر می کنید حضرت علی رضی الله عنه خلیفه چندم اسلام است؟

حضرت علی رضی الله عنه خلیفه چهارم اسلام و پسر کاکای حضرت محمد صلی الله علیه و آله است. نام

پدر شان ابوطالب می باشد.

حضرت علی علیه السلام در مکه معظمه به دنیا آمده است. وی بعد از رحلت حضرت عثمان به خلافت برگزیده شد.

حضرت علی علیه السلام شخص شجاع و دلیر بود. در راه نشر دین مقدس اسلام رشادت و پایداری های بسیار نمود، که به اثر دلآوری و غیرت شان حضرت پیامبر صلی الله علیه و آله او را به لقب اسد الله (شیر خدا جل جلاله) یاد می کردند که تا هنوز به این لقب یاد می شود. حضرت علی علیه السلام بعد از مدت پنج سال خلافت به دست یکتن خوارج به نام عبدالرحمن ابن ملجم به شهادت رسید.

اینک دو گفته بسیار سودمند و گرانبار حضرت علی علیه السلام را می خوانیم و سرمشق خویش قرار می دهیم:

- همنشین بی خرد مباش که کار زشت خود را زیبا جلوه می دهد و دوست دارد تو همانند او باشی.

- با مردم آن گونه معاشرت کنید، که اگر مُردید بر شما اشک ریزند و اگر زنده ماندید، با اشتیاق سوی شما آیند.

- متن درس را خاموشانه بخوانید و یک جمله را به انتخاب خود بیرون نویس کنید.
- چند شاگرد به نوبت کلمه های پیامبر، شجاع، مسلمین و خلافت را روی تخته

املا بنویسند.

○ جمله زیر را در کتابچه‌های خود نوشته، تکمیل کنید:

حضرت علی خلیفه اسلام و پسر کاکای است.

○ جدول زیر را روی تخته رسم کرده لقب‌های چهار یار پیامبر گرامی را در مقابل

نام شان بنویسید:

	حضرت ابوبکر
	حضرت عمر
	حضرت عثمان
	حضرت علی

بشنو و بگو

○ به خواندن متن درس گوش فرا داده و نکات مهم آن را به دوستان تان بگویند.

○ در گروه‌ها پیرامون متن درس باهم مباحثه نمایند.

○ حضرت علی رضی الله عنه در کجا تولد شد؟

○ معنای کلمه‌های مقدس و رشادت چیست؟

○ حضرت علی رضی الله عنه توسط کی به شهادت رسید؟

به دوستانت بگو

حضرت علی کرم الله وجهه با فاطمه زهرا دخت محبوب حضرت محمد صلی الله علیه و آله ازدواج کرد که حضرت امام حسن امام حسین، بی بی زینب، بی بی گلثوم و بی بی رقیه از فرزندان مبارک ایشان بودند.

لغت ها

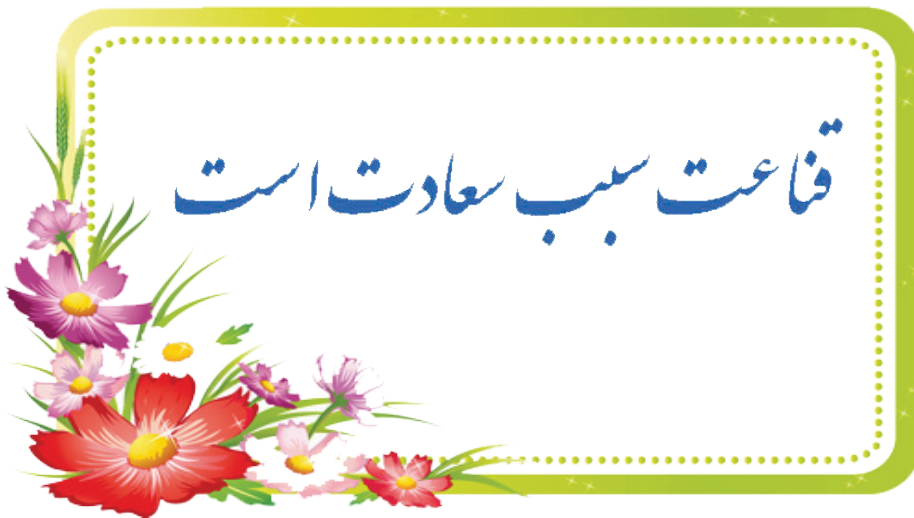
شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	برگزیده	انتخاب شده	۳	نشر	پخش نمودن
۲	رشادت	دلیری	۴	مقدس	پاک

کارخانه گی

کلمه‌های خلافت، برگزیده و نشر را در جمله‌های مناسب به کار برده و در کتابچه‌های خود بنویسید.

اندرزهای سودمند

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

?

- اندرز فوق چه مفهوم دارد؟
 - به نظر شما اندرز در زنده‌گی ما چه تاثیری می‌تواند داشته باشد؟
- ۱- از آموختن علم و پیشه عار مدار.
- ۲- در وقت غضب، شکیبایی و حوصله، در وقت بدی عفو و گذشت.

۳- رضای وجدان بزرگترین مسرت برای انسان است.

۴- حق سنگین و مشکل؛ اما خوشایند است و باطل سبک؛ اما دردناک و

خطر ناک.

۵- چون بدی کردی، عفو بخواه و چون بد دیدی، ببخش.

۶- ادب خرجی ندارد؛ ولی می‌تواند همه چیز را خریداری کند.

۷- آن کس که به کم خرسند است، بیش از دیگران دارد.

۸- آن کس که اراده و استقامت دارد، روی شکست نمی‌بیند.

۹- هر قدر به دیگران احترام بگذاریم، به ما احترام خواهند گذاشت.

۱۰- آسوده حال کسی است که بردبار باشد.

۱۱- سکه‌ها همیشه سرو صدا می‌کنند؛ اما پول‌های کاغذی همیشه ساکن اند؛

پس وقتی ارزش شما زیاد می‌شود، ساکن و فروتن باقی بمانید.

۱۲- زمین خوردن شکست نیست؛ از زمین بلند نشدن شکست است.

- متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را یادداشت نمایید.
- واژه‌های (پیشه، شکیبایی، گذشت، حق و باطل) را بیرون نویس کرده با آواز بلند بخوانید.

- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید و جاهای خالی آن را با کلمه‌های داخل چوکات تکمیل کنید:

سعادت، سنگین، بزرگترین

۱. قناعت سبب ----- است.

۲. حق ----- و مشکل اما خوشایند است.

۳. رضای وجدان ----- مسرت برای انسان است.

- به خواندن متن درس گوش فرا دهید و اشتباهات تان را اصلاح نمایید.
- در گروه‌ها پیرامون اندرزها باهم مباحثه نمایید.

○ آموختن اندرز و عمل به آن سبب چه می‌شود؟

○ پیام اندرز زیر چیست:

○ قناعت سبب سعادت است.

اندرزها سخنان بزرگان است که در ادبیات دری بدان پرداخته شده و جهت ایجاد تغییرات مثبت در افراد و اصلاح جامعه به کار برده می‌شود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	اندرز	پند، نصیحت	۶	معتقد	باورمند
۲	غضب	قهر	۷	شکیبایی	صبر و تحمل
۳	عفو	بخشش	۸	عار	ننگ
۴	پیشه	کار	۹	استقامت	ایستاده‌گی، پایداری
۵	مسرت	خوشی	۱۰	بردبار	صبرکننده

اندرزها را در کتابچه‌های خود رونویس کنید.

بهار

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، در مورد فصل بهار معلومات حاصل کنند و اسم عام را در متن مشخص کنند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- نشانه‌های آمدن فصل بهار کدام‌ها اند؟

در موسم بهار جهان زیبایی خاص به خود می‌گیرد. درخت‌ها شگوفه‌های رنگارنگ به سر می‌زنند. کوه‌ها و دشت‌ها لباس زمردین به تن می‌کنند. دهقانان با شوق و شغف زمین‌ها را قلبه می‌کنند و تخم می‌پاشند. صدای

دریاهای مست و خروشان و نغمه های دلاویز پرنده گان و چرچر گنجشکان
طنین افکن گوش ها است.

در فصل بهار کودکان و نوجوانان اعم از پسر و دختر با چهره های بشاش
طرف مکتب ها و پوهنتون ها روان می شوند و جهان چهره جدیدی به خود
می گیرد.

پس بر ما لازم است تا از این موسم نیکو و خوب، درست استفاده نماییم،
کار کنیم، زحمت بکشیم و درس بخوانیم.

بار دگر فصل بهاران رسید موسم سرو و گل و ریحان رسید
بلبل شوریده به بستان رسید مست و پرافشان و غزل خوان رسید

غنچه من ای دلک تنگ من - باز شو

رو به چمن ناله بلبل شنو

دشت و دمن خرم و شادان نگر هر طرف از لاله چراغان نگر
خیل غزالان به بیابان نگر سرخوش و آزاد و خرامان نگر

ای دل درمانده بی تاب و تب - چند خواب

خیز و زمانی سوی صحرا شتاب

ابراهیم صفا

- متن درس را خاموشانه بخوانید و یک جمله در مورد فصل بهار بنویسید.
- کلمه‌های گنجشکان، شعف و چمن را روی تخته بنویسید و معنا نمایید.
- اسم عام را در متن نشان دهید و در کتابچه‌های خود بنویسید.

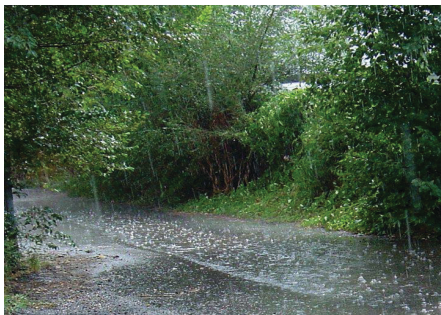
- مفهوم بیت زیر را در کتابچه‌های تان بنویسید:

غنچه من ای دلک تنگ من - باز شو

رو به چمن ناله بلبل شنو

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس به دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- در گروه‌ها پیرامون فصل بهار بحث نمایید.
- در فصل بهار چه تغییری در طبیعت به وجود می‌آید؟
- تصویرهای زیر بیانگر چه چیز است، بیان کنید.

اسم عام: آن است که بین افراد همجنس مشترک باشد و بر هریک از آن‌ها دلالت کند؛ مانند: پسر، دختر، باغ، کتاب و ...

ما باید در فصل بهار نهال شانی کنیم تا از خشک‌سالی جلوگیری گردد؛ همچنان در حفاظت و آبیاری نهال‌ها توجه جدی نماییم.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	شعف	خوشحالی
۲	طنین افکن	آواز انداز
۳	اعم	به شمول
۴	مملو	پُر
۵	دل‌ویز	دلکش
۶	بشاش	خوشحال
۷	بُستان	گلزار
۸	تاب و تب	سوز و گداز

پیرامون فصل بهار در پنج سطر یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید.

محجوبه هروی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و با شخصیت ادبی محجوبه هروی آشنا شوند.

پرسش‌ها

?

○ چه فکر می‌کنید محجوبه هروی کی بود؟

نامش محجوبه، اسم پدرش منشی ابوالقاسم است. در جدی سال ۱۲۸۵ هجری شمسی در بادغیس چشم به جهان گشود. علوم مروج و زبان عربی را نزد پدر و مادر خود فراگرفت. این شاعر دارای طبع روان بود و در سرودن انواع مختلف شعر دسترسی کامل داشت.

محبوبه در انشاء و حسن خط لیاقت و مهارت به سزایی داشت، مجموع
بیت‌های سروده شده وی به پنج هزار بیت می‌رسد. این بانوی فاضل در
حوت سال ۱۳۴۵ هجری شمسی چشم از جهان فرو بست.

نمونه سخن وی

صیقل زن، از آئینه دل، زنگ برانداز
برشاهد مقصود پس آنگه نظر انداز
جهدی کن و از سنگ سیه لعل به دست آر
فرهاد صفت کوه به سعی از کمر انداز
سرسبز کن از علم و هنر باغ وطن را
چون نخل برومند به مردم ثمر انداز
از زاویه غافلی و جهل بیرون آی
بر شارع آگاهی و دانش گذر انداز
انسان رسد آنجا که ملک راه ندارد
بر مرتبه عالی انسان نظر انداز
غواص محیط خرد و علم و ادب شو
برگوش دل از لؤلؤ حکمت بهر انداز
پیرایه ده شاهد رعناي وطن باش
بر کسوتش از علم طراز دگر انداز
محبوبه، به مطموره غفلت نتوان بود
با روی نهان برقع غفلت ز سر انداز

- متن درس را بخوانید و واژه‌های جدید آن را بیرون نویس کنید.
- چند تن از شاگردان به نوبت درس را با آواز بلند بخوانند.
- با استفاده از واژه‌های جدید درس و به انتخاب خود هر کدام یک جمله در کتابچه‌های خود بنویسید.

- مفهوم بیت زیر را در چند سطر بنویسید:

سرسبز کن از علم و هنر باغ وطن را

چون نخل برومند به مردم ثمر انداز

- پیرامون مفهوم متن شعر در گروه‌ها مباحثه نمایید.
 - محجوبه هروی کی بود و در کجا به دنیا آمد؟
 - مجموع بیت‌های سروده شده محجوبه هروی چند است؟
 - پیام بیت زیر چیست:
- صیقل زن، از آینه دل، زنگ برانداز
برشاهد مقصود پس آنگه نظر انداز

سرزمین باستانی ما شاعران و دانشمندان زیادی را در دامان پرمهر خود پرورش داده است، که محجوبه هروی یکی از آنها می‌باشد و علاوه بر این زنان دیگری نیز مانند: رابعه بلخی، آمنه فدوی، مخفی بدخشی، عایشه درانی و ... در عرصه شعر و ادب زبان فارسی دری نقش به سزایی را ایفا نموده اند.

لغت ها

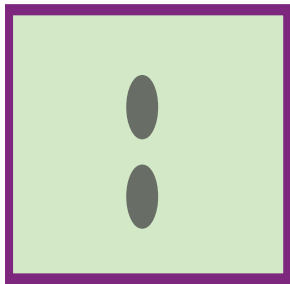
شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	منشی	نویسنده	۸	غواص	آبباز
۲	مهارت	ماهر بودن در کاری	۹	لؤلؤ	مروارید
۳	صیقل	جلا دار	۱۰	پیرایه	زیور
۴	مقصود	قصد شده، خواسته	۱۱	کسوت	لباس
۵	جهد	کوشش	۱۲	طراز	نقش و نگار
۶	نخل	درخت خرما	۱۳	مطموره	زندان
۷	شارع	راه بزرگ	۱۴	بُرقع	روپوش، چادری

نظم را به نثر تبدیل نمایید و در کتابچه‌های خود بنویسند.

کامه و شارحه

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، کامه و شارحه را بشناسند و جای کار برد آن را بیاموزند.

پرسش‌ها

?

○ شما قبلاً در مورد کامه و شارحه چیزی خوانده اید؟

کامه یا فاصله (،)

برای جدا کردن کلمه‌ها، فقره‌ها و جمله‌ها به کار می‌رود؛ مانند:

۱- نیکو کاری، خصلت مؤمنان است.

۲- خالده، در صحبت کردن، خرج کردن، غذا خوردن و سایر امور زنده‌گی

اعتدال را رعایت می کند.

۳- من کتاب های دری، ریاضی، انگلیسی و پشتو را از بازار خریدم.

۴- دیروز برادرم گفت: در باغچه خود درخت های میوه دار؛ مانند: شفتالو،

سیب، ناک، توت، زرد آلو، بادام و درختان بی میوه چون: بید، چنار، پشه خانه

غرس می نمایم تا از میوه وسایه آنها استفاده شود.

شارحه یا دو نقطه (:)

برای شرح و بیان یک مطلب در جمله به کار می رود؛ مانند:

۱- معلم به شاگرد گفت: نظافت، نظم و دسپلین و آداب معاشرت را در

زنده گی رعایت کنید.

معلم ما می گفت: همیشه صادق، راستکار و وظیفه شناس باشید.

○ متن درس را خاموشانه بخوانید و جمله یی بنویسید که در آن کامه به کار رفته باشد.

○ چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند بخوانند.

○ متن زیر را در کتابچه‌های خود نوشته، نشانه گذاری کنید:

(شاعران بزرگ زبان دری عبارتند از: سنایی غزنوی نظامی گنجوی سعدی مولانا جلال الدین محمد بلخی بیدل صایب و ...)

○ چند شاگرد به نوبت با استفاده از مثال‌های متن درس جمله‌هایی روی تخته بنویسند که نشانه‌های (،) و (:) در آن رعایت گردد.

○ در گروه‌ها پیرامون موضوع درس بحث کنید.

○ موارد استعمال کامه و شارحه را بیان نمایید.

○ برداشت تان از متن درس چیست؟

○ معنای واژه عنان چیست؟

کاربرد نشانه‌ها در نگارش از اهمیت ویژه‌ی برخوردار است؛ زیرا کاربرد هر نشانه مفاهیم جمله‌ها را مشخص و واضح ساخته در درست خواندن متن ما را کمک می‌کند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	فقره	قسمتی از جمله
۲	دریغا	افسوس
۳	عنان	جلو
۴	غرس	درخت نشانیدن
۵	خصلت	خوی و عادت
۶	شرح	واضح ساختن

چند جمله در کتابچه‌های کارخانه‌گی تان بنویسید و در آن کاربرد کامه و شارحه را مشخص سازید.

وطن ما

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، ارزش و اهمیت وطن را بدانند و فعل را در متن درس مشخص نمایند.

پرسش ها

?

- ما چرا وطن خود را دوست داریم؟
- چرا وطن ما را قلب آسیا می گویند؟

وطن ما افغانستان است. این کشور زیبا و دوست داشتنی، از نیاکان به ما به میراث مانده است. در این سر زمین پهناور اقوام مختلفی؛ چون: تاجک، پشتون، ازبک، هزاره، ترکمن، بلوچ، پشه‌یی، نورستانی، گجر، ایماق و ... زنده گی

می‌کنند، که هر کدام دارای فرهنگ و عنعنات گوناگون اند. هر یک به زبان، فرهنگ و عنعنات همدیگر احترام می‌گذارند و باهم برادر و برابر اند. وطن عزیز ما در قلب آسیا موقعیت دارد؛ چنانکه شاعری گفته است:

وطن ای نام نیکت جاودانی

مبادا بی تو ما را زنده گانی

تو قلب آسیا، مهد دلیران

تو تاج عزت آزاده گانی

ما وطن خود را بسیار دوست داریم؛ هیچگاه نمی‌خواهیم تا این خطه باستانی و تاریخی مورد تهاجم بیگانه‌گان قرار گیرد. در صورت تعرض، چون سد پولادین در مقابل دشمنان ایستاده‌گی خواهیم کرد. مردم ما صلح‌دوست، غیور، ترقی‌خواه و زحمتکش بوده به معارف و دانش‌اندوزی علاقه‌مند می‌باشند.

ای وطن تو زادگاه مردم داناستی

در سرافرازی و غیرت از همه بالاستی

زادگاه جامی و خوشحال و مولانای بلخ

از سنایی و عطار و بوعلی سیناستی

○ متن درس را خاموشانه بخوانید.

○ چند تن از شاگردان متن درس را با آواز بلند بخوانند

○ با استفاده از واژه‌های جدید درس چند جمله بنویسید.

– مفهوم شعر زیر را بنویسید:

ای وطن تو زادگاه مردم داناستی

در سرافرازی و غیرت از همه بالاستی

زادگاه جامی و خوشحال و مولانای بلخ

از سنایی و عطار و بوعلی سیناستی

○ در گروه‌ها راجع به مفهوم متن درس مباحثه نمایید.

○ به خواندن متن درس با دقت گوش دهید و اشتباهات خود را اصلاح نمایید.

○ مفهوم درس را بیان کنید.

○ چند جمله در مورد وطن بگویید.

○ مفهوم شعر زیر چیست:

وطن ای نام نیکت جاودانی مبادا بی تو ما را زنده گانی

تو قلب آسیا، مهد دلیران تو تاج عزت آزاده گانی

وطن ما افغانستان است. این کشور زیبا و دوست داشتنی، از نیاکان به ما میراث مانده است. در این سر زمین پهناور اقوام مختلفی؛ چون: تاجک، پشتون، ازبک، هزاره، ترکمن، بلوچ، پشه یی، نورستانی، گجر، ایماق و ... زنده گی می کنند، که هر کدام دارای فرهنگ و عنعنات گوناگون بوده و باهم برادر و برابر اند.

لغت ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	نیاکان	پدر کلان ها	۵	مهد	گهواره
۲	تهاجم	هجوم، حمله	۶	مصروف	مشغول
۳	تعرض	حمله، پیشروی	۷	مرفه	آرام، آسوده
۴	پهناور	وسیع	۸	خطه	سرزمین

پیام درس را در کتابچه های خود بنویسید.

بالاحصار کابل

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، دربارهٔ بالاحصار کابل معلومات حاصل کنند و اهمیت تاریخی آن را بدانند.

پرسش‌ها

?

- در تصویر چه می‌بینید؟
- بالاحصار در کدام قسمت کابل موقعیت دارد؟

بالاحصار کابل، به نام قلعهٔ شاه‌ی نیز یاد می‌شود و یکی از بناهای

تاریخی کشور ما است که در قسمت جنوب شهر کابل و در بالای تپه‌ی

موقعیت دارد.

این تعمیر با حشمت و شکوه که هم اکنون بخشی از دیوارهای آن پا برجاست در زمان یکی از فرمانروایان مقتدر وطن اعمار گردیده بود که محل زیست آنها به شمار می‌رفت و به حیث یک قلعه جنگی نیز از آن استفاده می‌شد. در اطراف این قلعه خندق‌های عمیق حفر گردیده بود، تا دشمنان، متجاوزان و جنگ جویان نتوانند به آسانی این قلعه را تصرف نمایند.

بالاحصار کابل در زمان سلطنت تیمورشاه درانی، اهمیت زیادی پیدا کرد. تیمورشاه که بین سالهای (۱۱۷۳-۱۱۵۱) هجری شمسی در افغانستان پادشاه بود، او پایتخت سلطنت خود را از کندهار به کابل انتقال داد. وی با خانواده، قطعات نظامی و گارد (محافظان) شاهی در داخل بالاحصار زنده‌گی می‌کرد. بعد از او این قلعه بزرگ، مرکز بودو باش سلاطین قرار گرفت.

این قلعه زیبا (بالاحصار) در سال ۱۸۷۹ میلادی مطابق ۱۲۵۸ هجری شمسی در زمان سلطنت امیر محمد یعقوب خان و هنگام جنگ دوم افغان و انگلیس حریق و ویران گردید. بعدها بعضی قسمت‌های آن ترمیم و مورد استفاده قرار گرفت. زمانی پوهنتون حربی که مرکز رشد و پرورش افسران نظامی بود در آنجا فعالیت داشت؛ اما امروز فقط چند قطعه نظامی در آنجا قرار دارد.

- متن درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را یادداشت کنید.
- چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- جمله های زیر را در کتابچه های خود نوشته، با استفاده از کلمه های داخل چوکات جاهای خالی آن را تکمیل کنید:

قلعه شاهی

حکومت

قلعه جنگی

ویران

— شهر کابل را مرکز — خویش قرار داد.

— در جنگ دوم افغان و انگلیس — گردید.

— بالاحصار کابل که به نام — نیز یاد می شود.

— و به حیث یک — از آن استفاده می شد.

بشنو و بگو

○ بالاحصار کابل در کجا موقعیت دارد؟

○ بالاحصار کابل در زمان کدام پادشاه اهمیت فوق العاده پیدا کرد؟

○ با کلمه های زیر جمله های مناسب بسازید:

(حفر، زیست و خندق)

به دوستانت بگو

- بالاحصار کابل در قرن های دوم الی پنجم میلادی به شکل اثر مذهبی بنا یافته است و نظر به بعضی از شواهد نیایشگاه بودایی آن زمان بوده که با مرور زمان تبدیل به یک قلعه جنگی شده است.

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	حشمت	بزرگ، بزرگی
۲	زیست	زنده گی، زنده گی کرد
۳	خندق	چقوری پر از آب
۴	حُفر	کندن
۵	نیایشگاه	عبادتگاه
۶	سلاطین	پادشاهان

در مورد اهمیت تاریخی بالاحصار چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

فعل

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و فعل را بشناسند.

من مکتب می روم

پرسش ها

?

○ در جمله بالا کلمه می روم از نگاه دستور زبان دری چه نامیده می شود؟

فعل کلمه‌یی است که به اجرای کاری و بیان حالتی دلالت کند و به یکی از زمان‌های سه‌گانه (گذشته، حال و آینده) تعلق داشته باشد.

فعل ماضی

فعل ماضی یا گذشته آن است که بر وقوع کاری در زمان گذشته دلالت کند؛

مانند:

من دیروز به مکتب رفتم.

زمان گذشته (ماضی)

غایب	مخاطب	متکلم	شخص
رفت	رفتی	رفتم	مفرد
رفتند	رفتید	رفتیم	جمع

فعل حال

آن است که بر انجام کاری در زمان حال دلالت کند؛ مانند:

من به مکتب می روم.

زمان حال

غایب	مخاطب	متکلم	شخص
می رود	می روی	می روم	مفرد
می روند	می روید	می رویم	جمع

فعل مستقبل (آینده)

آن است که اجرای کاری یا بیان حالتی را در زمان آینده نشان دهد؛ مانند:

من فردا به مکتب خواهم رفت.

زمان آینده (مستقبل)

غایب	مخاطب	متکلم	شخص
خواهد رفت	خواهی رفت	خواهم رفت	مفرد
خواهند رفت	خواهید رفت	خواهیم رفت	جمع

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و هر کدام یک جمله بنویسید که فعل در آن به کار رفته باشد.
- چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته بعد با کلمه‌های داخل چوکات آن را تکمیل کنید:

رفتم
می روند
خواهیم رفت

- من دیروز مکتب ----- .
- احمد و شریف کابل ----- .
- ما در هفته آینده مزار شریف ----- .

بشنو و بگو

- زمان‌های فعل را بیان کنید.
- فعل حال را تعریف کنید.

○ فعل ماضی و مستقبل از هم چه فرق دارند؟

به دوستانت بگو

○ فعل کلمه‌یی است که به اجرای کاری و بیان حالتی دلالت کند و به یکی از زمان‌های سه گانه (گذشته، حال و آینده) تعلق داشته باشد.

نعت‌ها

شماره	نعت	معنا
۱	فعل	عمل، کار
۲	دلالت	رهنمایی
۳	تعلق	بسته‌گی، ارتباط
۴	مستقبل	آینده

شش جمله‌یی که به زمان حال، گذشته و آینده تعلق داشته باشد، در کتابچه‌های خود بنویسید.

علم

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، اهمیت علم را بدانند.

پرسش ها

○ در تصویر چه می بینید؟

○ آموختن علم در زنده گی ما چه تاثیری دارد؟

ذره از علم و هنر خورشید تابان می شود

مور اگر عرفان بیاموزد سلیمان می شود

خاک بی مقدار را علم و هنر زر می کند

سنگ زیر تربیت لعل بدخشان می شود

مرد بی تعلیم ماند در حجاب انزوا

زن ز پهلوی تمدن مرد میدان می شود

باغ گل بی سرپرستی زود گردد خارزار

شوره زار از تربیت روزی گلستان می شود

کی نهال جهل دارد جز ندامت حاصلی

هر که شد محروم علم آخر پشیمان می شود

راحت و آسایشی گر هست در علم است و بس

آدم بی علم در دنیا پریشان می شود

کی بود تنها به دنیا تیره روز و بی وقار

خانه عقبای جاهل نیز ویران می شود

شایق جمال

○ متن درس را خاموشانه بخوانید.

○ چند تن از شاگردان متن درس را با آواز بلند بخوانند.

○ بیت نخست شعر را اساس قرار داده برداشت تان را در دو سطر بنویسید.

○ کلمه‌های جدید درس را روی تخته نوشته و معنا کنید.

○ شاگردان به صورت گروهی در مورد متن با هم مباحثه کنند.

○ شعری را که خواندید در مورد چه بود؟

○ علم در زنده گی انسان چه ارزش دارد؟

○ بیت زیر را معنا کنید:

راحت و آسایشی گرهست در علم است و بس

آدم بی علم در دنیا پریشان می شود

به دوستانت بگو

○ میر غلام حضرت شایق جمال فرزند حافظ میر جمال الدین از جمله سخنوران

نازکخیال و نامدار کشور ما می باشد که در سال ۱۲۷۵ هجری شمسی دیده به

جهان گشود و در سال ۱۳۵۳ هجری شمسی چشم از دنیا پوشید. از وی دو دیوان

در دست است.

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	عرفان	علم، شناخت
۲	حجاب	چادر، روپوش
۳	انزوا	گوشه گیری

معنا	لغت	شماره
شهرنشین شدن	تمدن	۴
بی شخصیت	بی وقار	۵
آخرت	عقبا	۶

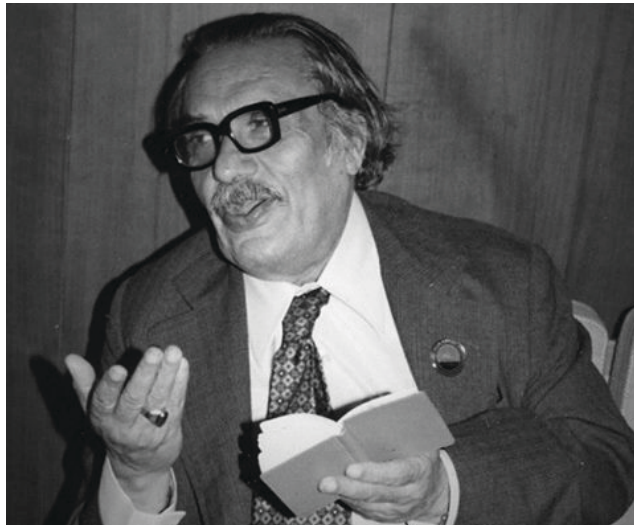

برداشت تان را در مورد ارزش و اهمیت علم در کتابچه‌های خود بنویسید.

استاد خلیل الله خلیلی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، با زنده گینامه استاد خلیل الله خلیلی آشنا شوند.

پرسش ها

?

- در تصویر چه می بینید؟
- آیا نام خلیل الله خلیلی را شنیده اید؟

استاد خلیل الله خلیلی فرزند میرزا محمد حسین مستوفی الممالک

عهد امیرحبیب الله خان در ۱۲۸۴ ه. ش. در شهر کابل به دنیا آمد. مادرش از

کوهستان ولایت کاپیسا و پدرش از جبل السراج پروان بود.
استاد خلیلی در نظم و نثر، آثار استادانه‌یی از خود باقی گذاشته است.
مقاله‌های تحقیقی و اشعارش در مجله‌های کابل از جمله در مجله آریانا و سایر
نشریه‌ها به چاپ رسیده است. وی در بهار ۱۳۶۶ خورشیدی در شهر اسلام آباد
کشور پاکستان درگذشت.

جسد وی ۲۵ سال پس از درگذشتش از پاکستان به کابل منتقل گردیده و
با مراسم رسمی در محوطه پوهنتون کابل، در کنار آرامگاه سید جمال الدین
افغان به خاک سپرده شد.

نمونه کلام

ناله به دل شد گره، راه نیستان کجاست
سینه قفس شد به من، طرف بیابان کجاست
اشک به خونم کشید، آه به بادم سپرد
عقل به بندم فگند، رخنه زندان کجاست
خوب و بد زنده‌گی، بر سر هم ریختند
تا کند از هم جدا، بازوی دهقان کجاست
مرد نمیرد به مرگ، مرگ از او نام جُست
نام چو جاوید شد، مردنش آسان کجاست

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- چند شاگرد در مورد شخصیت ادبی استاد خلیلی یک یک جمله بگویند.
- کلمه‌های (عهد، استاد و آثار) را در جمله‌های مناسب به کار ببرید.
- مفهوم بیت‌های زیر را در کتابچه‌های خود در چند سطر بنویسید:

ناله به دل شد گره، راه نیستان کجاست

سینه قفس شد به من، طرف بیابان کجاست

- در گروه‌ها پیرامون شخصیت ادبی استاد خلیل الله خلیلی بحث کنید.
- استاد خلیلی کی بود؟
- استاد خلیلی در کدام سال و در کجا تولد یافت؟
- در جمله زیر فعل ماضی قریب کدام است؟
- استاد خلیلی در نظم و نثر، آثار استادانه‌ی از خود باقی گذاشته است.

مرد نمیرد به مرگ، مرگ از او نام جست

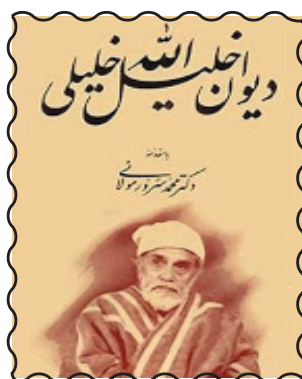
نام چو جاوید شد، مردنش آسان کجاست

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	مستوفى الممالک	وزیر مالیه
۲	عهد	زمان
۳	جاوید	پاینده، همیشه

کارخانه گی

در مورد شخصیت استاد خلیل الله خلیلی آنچه می دانید در کتابچه های خود بنویسید.

صبر و شکیبایی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم صبر و شکیبایی را بدانند و فعل حال را در متن نشان دهند.

پرسش ها

- نوشته بالا چه معنا می دهد؟
- به نظر شما صبر و شکیبایی به انسان چه می بخشد؟

صبر و شکیبایی نیرویی است که انسان را در مقابل دشواری ها مقاومت بخشیده طاقت و توانایی فرد را بلند می برد. شخص را جرأت می دهد که با همه نابسامانی ها مجادله و مقابله کند. انسان صبور هیچ گاه از سختی ها و ناملایمت هایی

که در زنده‌گی برایش رخ می‌دهد نمی‌هراسد و با آن مقابله می‌کند؛ چنانکه خداوند متعال می‌فرماید: از صبر و نماز کمک بگیرید.

کسانیکه از صبر و شکیبایی در امور زنده‌گی کار می‌گیرند، مأیوس نمی‌شوند و هیچگاه زبان به شکوه و شکایت باز نمی‌نمایند. خیالات و تشویش نمی‌تواند بر ایشان غلبه حاصل کند، چنین اشخاص در تمام کارها کامیاب و مؤفق می‌گردند و زنده‌گی را خوب و بهتر سپری می‌نمایند؛ بزرگان در این مورد چنین گفته‌اند:

۱- صبر نصف ایمان و یقین همه ایمان است.

۲- صبر تلخ است اما بر شیرین دارد.

۳- شریف‌ترین اخلاق، تواضع، بردباری و نرم‌خویی است.

۴- صبر کارها را آسان می‌سازد.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و فعل‌های حال را در آن مشخص نمایید.
- چند شاگرد متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- اندرز (صبر کارها را آسان می‌سازد.) را با آواز بلند بخوانید و مفهوم آن را بگویید.

○ درباره صبر و شکیبایی آنچه می‌دانید بنویسید.

○ با استفاده از کلمه‌های درس چند جمله روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

○ به خواندن متن درس با دقت گوش دهید و اشتباهات خود را اصلاح نمایید.

○ معنای صبر و شکیبایی چیست؟

○ در برابر دشواری‌ها چه باید کرد؟

○ فعل حال را در جمله زیر مشخص نمایید:

○ در گروه‌ها راجع به مفهوم درس باهم مباحثه نمایید.

○ کسانی که از صبر و شکیبایی کار می‌گیرند، هیچگاه مأیوس نمی‌شوند.

به دوستان بگو

○ رسول اکرم حضرت محمد ﷺ فرمود: هیچ چیزی با چیزی جمع نشد که برتر از

جمع شدن بردباری با دانش باشد.

لغت ها

معنا	لغت	شماره
صبر	شکیبایی	۱
دلاوری	جرأت	۲
مشکلات	نابسامانی	۳
بردباری	تحمل	۴
گله، شکایت	شکوه	۵
غالب شدن	غلبه	۶
نا امید	مأیوس	۷

چند جمله در مورد صبر و شکیبایی در کتابچه‌های خود بنویسید.

چیستان ها

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم چیستان را بدانند.

پرسش ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ چه فکر می کنید گفتن چیستان چه فایده دارد؟

چیستان

عبارت از سخن پوشیده و سربسته است که به گونه نظم و نثر بیان می گردد و طرف مقابل را به تفکر وا می دارد تا معنای آن را دریابد؛ به گونه مثال:

۱- برگ سبز چمنی ورق ورق می شکنی (کج)

۲- آن چیست که در خانواده هفت تا است و در شهر سه تا. (کج)

۳- آن چیست که در قرن یکبار می آید، در دقیقه دو بار و در سال هیچ نمی آید. (ج)

۴- عجایب صورتی دیدم در این دشت هزاران تیرخورده زنده می گشت

(سپشمار)

شاخ‌هایش دوازده اند به حساب
سی به هر شاخ، برگ پنداری
نصف دیگر سفید همچون شیر
(۱۴۶ ۶ ۵۴ ۶ ۵۴ ۶ ۵۴ ۶)

چیست؟ آن خوش درخت سبز نقاب
از ره هوش گر تو بشماری
نصف هر برگ سیاه همچون قیر

- چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند بخوانند.
- دو شاگرد دو چیستان را روی تخته بنویسند و شاگردان دیگر بر اساس نوبت معنای چیستان‌ها را بگویند.

- چیستان را تعریف کنید.
- معنای چیستان زیر چیست؟
عجایب صورتی دیدم در این دشت
هزاران تیر خورده زنده می‌گشت
- منظور از گفتن چیستان چه می‌باشد؟

- چیستان حافظه را کنجکاو می‌سازد و حل آن برای تقویت ذهن مفید می‌باشد.

چهار چیستان در کتابچه‌های خود بنویسید و روز آینده در صنف بخوانید.

مقام معلم

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مقام والای معلم را بدانند.

پرسش ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ چرا ما معلم خود را احترام می کنیم؟

کیست می دانی معلم؟ آنکه نازد سروری

با همایون نام وی در زیر چرخ چنبری

تا ابد آواره می گردید در صحرای جهل

خضر ره بین گر نکردی عقل ما را رهبری

علم رخشان گوهری باشد بر اکیلی حیات
ارزش گوهر کی داند گر نباشد گوهری
گوهر اندیشه را از تیره گی بخشد نجات
گوهری داند کمال صنعت رو سنگری
پایه یی وی از پدر والا تر آمد زانکه هست
ارتباط معنوی برتر ز ربط پیکری
مُلک دانش مُلک وی، امانه با تیغ و سپاه
عرش حکمت زان وی لیکن نه با انگشتری
از فروغش آسمان فضل تابان تا ابد
همچو تابان چرخ گردنده ز ماه و مشتری
خرم آن آموز گاری کز فصول این کتاب
می کند ما را به تحقیق مطالب رهبری
هست تعظیم معلم آیت عز و شرف
زانکه باشد پایه یی وی از پی پیغمبری
روز تجلیل معلم، جشن ارباب دلست
ای خوشا این جشن دلکش، ای خوشا این دلبری
استاد خلیل الله خلیلی

○ متن درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌هایی را که در تلفظ آن مشکل دارید بیرون نویس کنید.

○ چند شاگرد درس را به نوبت با آواز بلند بخوانند و معنا کنند.

○ شعری را که خواندید پیامش را در چند سطر بنویسید.

○ در گروه‌ها پیرامون مفهوم شعر باهم بحث نمایید.

○ شعری را که خواندید درباره چه بود؟

○ منظور شاعر از بیت زیر چیست؟

پایه‌وی از پدر والا تر آمد زانکه هست

ارتباط معنوی برتر ز ربط پیکری

○ واژه‌های زیر را معنا کنید:

همایون

چنبری

گوهر

جهل

○ خضر: بر اساس برخی از روایات اسلامی، از پیامبران و بر اساس برخی دیگر از روایات، بنده صالحی بوده است و از معجزاتش این بود که روی هر زمین خشکی که می‌نشست، زمین سبز و خرم می‌گشت. معنای خضر سبز می‌باشد. زنده‌گی خضر قبل از زمان موسی علی‌السلام تا زمان حاضر و ادامه زنده‌گیش تا آخر زمان پنداشته می‌شود و مجموع روایات گواه این است که خضر طولانیترین عمر را در میان فرزندان آدم دارد.

لغت‌ها

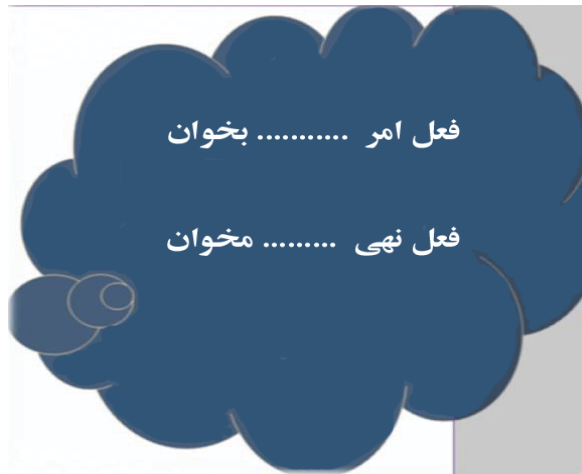
شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	سروری	آقایی	۹	پیکر	جسم
۲	همایون	مبارک	۱۰	عرش	عالمی که بالاترین عالم مخلوقات است
۳	چرخ	آسمان	۱۱	فضل	برتری
۴	چنبری	گرد	۱۲	تعظیم	احترام کردن
۵	گوهر	دانه قیمت بها	۱۳	عز	شان و شوکت
۶	اکلیل	حلقه گل	۱۴	تجلیل	بزرگداشت
۷	جهل	نادانی	۱۵	ارباب	صاحبان
۸	معنوی	روحی	۱۶	دلکش	دلریا

در مورد مقام والای معلم یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید.

فعل امر و فعل نهی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، فعل های امر و نهی را تفکیک کرده بتوانند.

پرسش ها

?

○ در نوشته بالا کدام فعل ها به کار رفته است؟

○ آیا فعل ها را نام گرفته می توانید؟

فعل امر: آن است که به انجام دادن کاری دستور دهد و تنها دو صیغه دارد
مفرد و جمع؛ مانند: برو، بروید، بخوان، بخوانید، بگو، بگویید، بنویس، بنویسید،
بنشین، بنشینید، بکن، بکنید.

باید دانست که فعل امر برای مفرد و جمع مخاطب چنین گردان می‌شود.

مخاطب	شخص
بخوان	مفرد
بخوانید	جمع

فعل نهی: به نکردن کاری یا عملی دستور می‌دهد و دو شکل مفرد و جمع

مخاطب دارد. نشانه آن حرف (م) است؛ مانند: مرو، مگو.

باید دانست که فعل نهی برای مفرد و جمع چنین گردان می‌شود.

مخاطب	شخص
مرو	مفرد
مروید	جمع

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- دو شاگرد به نوبت فعل امر را با مثال‌های آن روی تخته بنویسند و بخوانند.
- جمع فعل‌های (بگو، مگو، بخوان، مخوان، برو، مرو) را در کتابچه‌های خود بنویسید.

○ چند شاگرد به نوبت مفرد فعل‌های زیر را روی تخته بنویسند:

بگویید

بنویسید

بخوانید

- به خواندن متن درس دقت کرده، اشتباهات تان را اصلاح کنید.
- در مورد فعل امر و نهی در گروه‌ها بحث کنید.
- کلمه‌های زیر فعل امر اند یا نهی:
(برو، بنویس)
- فعل امر و نهی از هم چه فرق دارند؟

○ فعل امر به انجام دادن کاری و فعل نهی به انجام ندادن کاری دلالت می کند.

نعت ها

شماره	نعت	معنا
۱	نهی	منع کردن
۲	دستور	امر
۳	تفکیک	فرق کردن
۴	عمل	کار

فعل های امر و نهی را برای افراد آن گردان نموده در کتابچه های خود بنویسید.

امانت داری

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و امانتداری را بدانند.

امانت داری سبب ترویج صدق و پاکی در فرد و جامعه می شود

پرسش ها

?

○ معنای نوشته بالا چیست؟

○ چه فکر می کنید، امانت به چه چیز گفته می شود؟

امانت داری خصلت خوب و پسندیده است که هر انسان باید داشته باشد،

به ویژه انسان مسلمان.

امانت یک مسؤولیت است. انسانی که این مسؤولیت را قبول می کند باید به

قول و زبان خود صادق باشد.

پس ما باید در حفظ و نگهداری امانت بسیار کوشا باشیم؛ زیرا انسان امانت دار

را هر کس دوست دارد؛ هر گاه امانتی به ما سپرده شد، آن را با پایمردی و صداقت دوباره به صاحبش تسلیم کنیم؛ هیچ گاه در امانت خیانت نکنیم، تا شخصی امانت دهنده از ما خوشنود گردد و رضای خالق جهان را نیز به دست بیاوریم.

بر خیز تا به عهد امانت وفا کنیم
تقصیرهای رفته به خدمت قضا کنیم
بی مغز بود سر که نهادیم پیش خلق
دیگر فروتنی به در کبریا کنیم

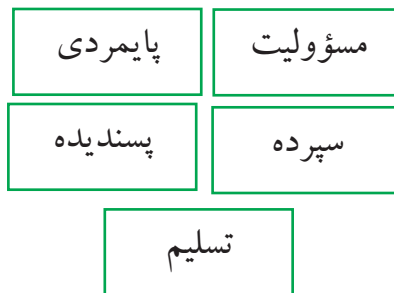
سعدی

- متن را خاموشانه بخوانید و نکات اساسی درس را بیرون نویس کنید.
- چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته جاهای خالی آن را با کلمه‌های داخل چوکات تکمیل نمایید:

- امانت داری خصلت خوب و..... است.
- امانت یک است.
- هرگاه امانتی به ما شد، آن را با و متانت دوباره به صاحبش

کنیم.

- به خواندن متن درس دقت نموده و اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- امانت داری چیست؟
- امانت دار به کی گفته می شود؟
- چرا انسان امانت دار را همه دوست دارند؟
- شعر زیر چه مفهومی دارد:

برخیز تا به عهد امانت وفا کنیم

تقصیرهای رفته به خدمت قضا کنیم

بی مغز بود سر که نهادیم پیش خلق

دیگر فروتنی به در کبریا کنیم

○ یکی از خصایل اخلاقی انسان که دارای ارزش و اهمیت فوق العاده است، امانت و امانت داری می باشد.

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	امانت	راستی، ضد خیانت
۲	خصلت	خُلق، خوی
۳	متانت	محکمی، سنگینی
۴	خوشنود	راضی، خرسند
۵	قضا	ادا کردن
۶	کبریا	عظمت، بزرگی

مفهوم درس را به صورت خلاصه در کتابچه های خود بنویسید

دهقان و کشت گندم

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، معنا و مفهوم درس را بدانند و فعل حال را در متن نشان دهند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- چه فکر می‌کنید نان از چه به دست می‌آید؟

دهقان شخص زحمتکش، کارکن و فعال است. او به قوه دست و بازو، یوغ و اسپار زمین را قلبه می‌کند و دانه‌های گندم را در زمین می‌پاشد؛ سپس آن را ماله می‌کند تا دانه‌ها زیر خاک شوند و از شر پرنده‌ها و مورچه‌ها در امان بمانند.

زمانی که گندم سبز کرد آن را چند مرتبه آب می‌دهد و گیاه‌های هرزه را خیشاوه می‌کند. پاروی حیوانی، یا پاروی مصنوعی (کود کیمیاوی) را برای رشد و نمو آن‌ها استعمال می‌کند تا بته‌های بلند شده گندم قوی و بلندتر گردند؛ هنگامی که گندم خوشه کشید و خوشه‌ها پخته شد و بته‌ها زرد گردید، بته‌های گندم را با داس می‌درود و درزه (قوده) می‌بندد؛ سپس درزه‌ها را خرمن نموده، با گشتاندن گاو روی آن خرمن را میدو و جُغل می‌نماید و بعد توسط شاخی گندم را باد کرده، آن را از کاه جدا می‌سازد. (در جایی که ماشین درو و تراکتور موجود باشد، از آن استفاده می‌شود).

دهقان گندم را خوب پاک نموده، در آسیاب آن را آرد می‌نماید. آرد را در بازار عرضه می‌کند، نانوا آرد را می‌خرد و آن را خمیر نموده و در تنور از آن نان می‌پزد. ببینید، این نانی را که ما می‌خوریم، با چه زحمت به دست می‌آید؟

بنا برین بر ما لازم است که شکر خدا را به جا آریم و دهقان را گرامی بداریم و شغل او را احترام کنیم.

* کشت و زراعت باعث زیاد شدن محصولات و جلوگیری از قحطی می‌گردد.

- متن درس را خاموشانه بخوانید و فعل‌های حال آن را، بیرون نویس کنید.
- چند شاگرد متن درس را به نوبت با آواز بلند بخوانند.
- برای کلمه‌های (گندم، آسیاب و نانوا) جمله ساخته در کتابچه‌های خود بنویسید.
- پیرامون تصویرهای زیر دو سطر بنویسید:

بشنو و بگو

- در گروه‌ها راجع به مفهوم درس باهم مباحثه نموده و فعل ماضی را در آن مشخص نمایید.
- گندم چگونه کشت می‌شود؟
- نان از چه به دست می‌آید؟

- فعل حال: اجرای عمل یا بیان حالتی را در زمان کنونی نشان می‌دهد؛ مانند:
- دهقان گندم را خوب پاک می‌کند و در آسیاب آن را آرد می‌نماید.
- در جمله بالا کلمه‌های (می‌کند و می‌نماید) زمان حال را نشان می‌دهد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	شر	بدی	۵	خیشاوه	نرم کردن زمین
۲	امان	محفوظ	۶	درزه یا قوده	بسته
۳	شغل	وظیفه	۷	طیر	پرنده
۴	وحش	جانوران غیر اهلی		رایگان	مفت
۵	هرزه	بیهوده، بیکاره	۸	نفع	فایده

در مورد ارزش و اهمیت گندم در زنده گی، سه سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

ورزش و تندرستی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، اهمیت ورزش را در زنده گی بدانند.

پرسش ها

?

- در تصویر چه می بینید؟
- ما چرا ورزش می کنیم؟

نموی سالم جسمی، اساس و بنیاد نموی ذهنی شمرده می شود؛ چنانچه گفته اند: عقل سلیم در بدن سالم است. سلامتی جسم انسان تاثیر بسیار مهم و ارزنده بالای ذهن، عقل و شخصیت انسان دارد.

ورزش یک عمل پسندیده است. انسان ورزشکار را همه دوست دارند.

همانطوری که با مطالعه و درس خواندن سطح دانش و آگاهی شخص بلند می‌رود، با ورزش نیز جسم انسان قوی و نیرومند می‌شود. حرکتهای آزاد صبحانه نیز یک نوع ورزش است. ما باید این ورزش را در جای مناسب که عاری از گرد و خاک، دود و کثافات باشد انجام دهیم. فوتبال، والیبال، باسکتبال نیز از جمله ورزش‌هایی اند که باید انسان انجام دهد.

برای ما شاگردان لازم است، صبح وقت، زمانی که از خواب بر می‌خیزیم اول وضو نماییم و نماز صبح را ادا کنیم. بعد در هوای آزاد ورزش نماییم، نفس‌های عمیق بکشیم تا هوای صاف و پاک داخل شش‌های ما شود.

ورزش سبب رشد و نموی بهتر بدن می‌گردد. ذهن ما را تقویه می‌کند، می‌توانیم به درس‌های خود خوب رسیده‌گی نماییم؛ همچنان ورزش بدن ما را در مقابل مرض‌ها مقاومت می‌بخشد.

زشوق دل چو ورزشکار گشتی

زخاموشی بدان بیدار گشتی

کنار ورزشت مردانه‌گی کن

توزین سان جهل دل آزاد گشتی

همه لطف از بر یزدان پاک است

که چون ویرانه یی آباد گشتی

چو ورزش می کنی یاد خدا باش

چو غافل مانده یی بیمار گشتی

نباشی لحظه یی غافل زمردم

چو با مردم تو با دلدار گشتی

به ورزش نام تو پاینده ماند

به ورزش رستم و سهراب گشتی

غلام حسین صادقی

- متن درس را خاموشانه بخوانید و فعل‌ها را در آن مشخص نمایید.
- چند شاگرد متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- پیام درس را در چند سطر بنویسید.
- کلمه‌های (نیرومند، ورزش و مفید) را در جمله‌ها به کار ببرید.
- دربارهٔ ورزش دلخواه تان چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید:

○ به خواندن متن درس دقت نموده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.

○ ورزش چه فایده دارد؟

○ ورزش سبب چه می‌شود؟

○ مفهوم درس چیست؟

به دوستانت بگو

○ ورزش در درمان افسرده‌گی و روشن ساختن حافظه تأثیر می‌گذارد. ورزش

برای جوانان تکیه گاهی امن به حساب می‌آید تا در پناه آن به نهایت رشد و کمال

مطلوب انسانی دست یابند. ورزش کنید تا باهوشتر شوید.

لغت‌ها

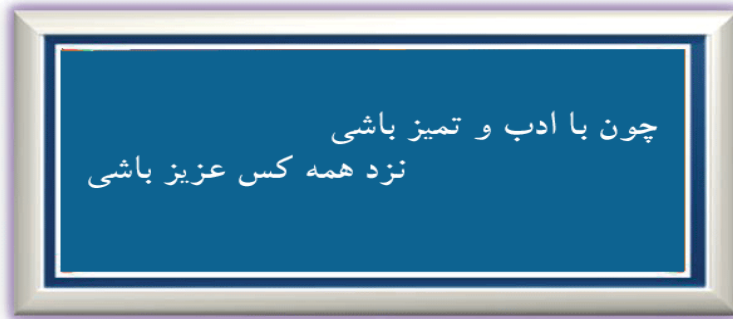
شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	نیرومند	قوی	۳	رشد	تقویه، نمو
۲	عاری	خالی	۴	مقاومت	پایداری

کارخانه‌گی

در مورد فواید ورزش چند سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

پسر عزیز

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم درس را بدانند.

پرسش ها

?

○ بیت بالا چه پیامی دارد؟

○ رویه شما در مقابل پدر و مادر تان چگونه است؟

هان! ای پسر عزیز دل‌بند	بشنو ز پدر نصیحتی چند
می باش به عمر خود سحر خیز	وز خواب سحر گهان پرهیز
از یاد مبر تو شستشو را	پاکیزه بشوی دست و رو را
چون با ادب و تمیز باشی	نزد همه کس عزیز باشی
با مادر خویش مهربان باش	آماده خدمتش به جان باش
با چشم ادب نگر پدر را	از گفته او مپیچ سر را

چون این دو شوند از تو خرسند

ایرج میرزا خرسند شود ز تو خداوند (عجله)

- درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های هم‌وزن آن را مشخص نمایید.
- چند شاگرد متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- برای کلمه‌های تمیز و خُرسند روی تخته جمله‌های مناسب بنویسید.

- در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.
- منظور شاعر از بیت زیر چیست؟
می‌باش به عمر خود سحر خیز
وز خواب سحر گهان پرهیز
- کلمه‌های هم‌وزن درس کدام‌ها اند؟
- مفهوم کلی درس را بیان کنید.

به دوستانت بگو

○ ایرج میرزا در سال ۱۲۵۱ خورشیدی متولد و در سال ۱۳۰۴ خورشیدی وفات نموده است. نامبرده از جمله شاعران برجسته و نامدار زبان فارسی دری می‌باشد. شعرهای ایرج میرزا ساده، روان و گاهی در برگیرنده واژه‌ها و گفتارهای عامیانه است که در قالب‌های گوناگون؛ انتقادی، اجتماعی، عاطفی و تربیتی سروده شده است.

نغته‌ها

شماره	نغت	معنا	شماره	نغت	معنا
۱	هان	آگاه باش	۳	می باش	باید باشی
۲	تمیز	پاک	۴	خُرسند	خوش، قانع

مفهوم شعر را سرمشق قرار داده در کتابچه‌های خود یک مقاله بنویسید.

اطلاعات جمعی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و در مورد اطلاعات جمعی معلومات حاصل نمایند.

پرسش‌ها

?

- در تصویر چه می‌بینید؟
- به کدام چیزها اطلاعات جمعی گفته می‌شود؟

اطلاعات جمعی در هر کشور و اجتماع به وسایل عمومی خبری، معلوماتی، پخش اکتشاف‌های علمی و نظرات مردم گفته می‌شود.

اطلاعات جمعی در یک کشور، اهمیت فوق العاده دارد؛ به این معنا که، امروز در کنار قوای سه گانه دولت (مقننه، قضائیه، اجراییه) اطلاعات جمعی نیز به حیث قوه چهارم عرض وجود نموده است؛ زیرا اطلاعات جمعی در بلند

بردن سطح آگاهی ذهنی، رشد، فکری و روشن نمودن اذهان مردم نقش مهمی دارد.

اطلاعات جمعی روابط میان مردم و دستگاه‌های دولت را تأمین و پیام‌های شان را به همدیگر می‌رساند.

بشر از زمان‌های قدیم برای رسانیدن اخبار و آگاهی مردم از وسایل و شیوه‌های مختلف (جهرچی، کبوتران نامه رسان) کار می‌گرفتند؛ اما وقتی ماشین چاپ به وجود آمد و اطلاعات جمعی به فعالیت آغاز کرد، آگاهی و معلومات جمعی عام گردید، بعد از آن وسایل خبر رسانی؛ مانند: رادیو، تلویزیون، اینترنت، کمپیوتر و غیره اختراع شد و کار خبر رسانی را آسان ساخت.

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- دو شاگرد کلمه‌های (اطلاعات جمعی، کمپیوتر، اینترنت و تلویزیون) را روی تخته بنویسند و دو شاگرد دیگر آن‌ها را معنا و در جمله به کار ببرند.
- نام وسیله‌های اطلاعات جمعی را در متن مشخص نموده در کتابچه‌های خود بنویسید.
- پیرامون تصویر زیر چند سطر بنویسید:

بشنو و بگو

○ به خواندن متن درس توسط معلم دقت کنید و کلمه‌های جدید و مشکل آن را پرسید.

○ وسایل ارتباط جمعی کدام‌ها اند؟

○ وظایف اطلاعات جمعی چیست؟

○ برداشت تان را از مفهوم درس به دیگران بیان کنید.

به دوستانت بگو

○ اطلاعات جمعی روابط میان مردم و دستگاه‌های دولت را تأمین و پیام‌های شان را به همدیگر می‌رساند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	اطلاعات جمعی	رسانه‌های همگانی
۲	پخش	نشر
۳	اکتشاف	کشف کردن
۴	اذهان	ذهن‌ها، فکرها
۵	استحکام	محکم و پایدار
۶	اختراع	چیز نو ساختن

کلمه‌های (اطلاعات جمعی، اختراع و اکتشاف) را در جمله‌های مناسب به کار برده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

تلویزیون

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، اهمیت رسانه‌های تصویری به ویژه تلویزیون را بدانند.

پرسش‌ها

- آیا تلویزیون کشف شد یا اختراع؟
- در کدام زمان دستگاه تلویزیون در کشور ما به فعالیت آغاز کرد؟

تلویزیون یکی از وسایل ارتباط جمعی است که آن را سینمای کوچک نیز می‌گویند. تلویزیون بار اول در سال ۱۳۰۳ هـ.ش. در ایالات متحده آمریکا اختراع شد و مورد استفاده قرار گرفت.

امروز تلویزیون یکی از مهمترین وسایل نشر و پخش خبرها و نمایشها در جهان به حساب می‌رود و یکی از وسایل مورد علاقه خانواده‌ها است. دستگاه تلویزیون بار اول در کشور عزیز ما افغانستان در اواخر سال ۱۳۵۶ هجری شمسی در زمان جمهوریت سردار محمد داوود خان به فعالیت آغاز کرد که در آن زمان تنها مردم شهر کابل می‌توانستند از آن استفاده نمایند.

آهسته آهسته نظر به تقاضای وقت و علاقه مردم گسترش پیدا کرد. امروز در اکثر ولایت‌های مملکت عزیز ما دستگاه‌های تلویزیون نصب گردیده است و مردم ما می‌توانند خبرها، اعلان‌ها و نمایش‌ها را از تلویزیون‌های خود تماشا کنند و از رویدادهای دور و نزدیک با خبر شوند.

تلویزیون بر علاوه اسباب تفریحی، یک وسیله خوب آموزشی و تربیتی نیز است که باعث رشد فکری و ذهنی مردم می‌گردد.

امروز ما برنامه‌های مخصوص برای شاگردان معارف از طریق تلویزیون داریم که آن‌ها می‌توانند از توضیحات و تشریحاتی که در مورد موضوعات گوناگون داده می‌شود، بیاموزند و سطح دانش و آگاهی خود را بلند ببرند.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را بیرون نویس کنید.
- چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند بخوانند.
- کلمه‌های (وسایل، تلویزیون و رسانه) را در جمله به کار برده در کتابچه‌های خود بنویسید.
- چند سطر متن درس را املا بنویسید.

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس دقت نموده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- تلویزیون در کدام سال و در کجا اختراع شد؟
- دیدن برنامه‌های تربیتی سبب چه می‌شود؟
- چرا تلویزیون یکی از رسانه‌های بسیار مهم است؟
- کدام برنامه‌های تلویزیون را بیشتر دوست دارید؟

به دوستان بگو

- تلویزیون یکی از وسایل ارتباط جمعی است که آن را سینمای کوچک نیز می‌گویند. تلویزیون بار اول در سال ۱۹۲۵ میلادی در ایالات متحده امریکا اختراع شد و مورد استفاده قرار گرفت.

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	وسایل	جمع وسیله
۲	انتقال	نقل دادن
۳	نصب	قرار دادن
۴	گسترش	توسعه، وسعت دادن

در مورد اهمیت تلویزیون در کتابچه‌های خود یک مقاله بنویسید.

فعل مثبت و فعل منفی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و فعل‌های مثبت و منفی را تفکیک کرده بتوانند.

پرسش‌ها

?

- در جمله‌های بالا کدام فعل‌ها به کار رفته است؟
- آیا فعل را تعریف کرده می‌توانید؟

فعل مثبت

آن است که انجام کاری و یا نسبت دادن حالتی را به طور ثبوت بیان کند؛

یعنی که فعل از فاعل به ظهور رسیده می‌باشد؛ مانند:

- پروین نامه را نوشت.

- شریف آهنگ را خواند.

- برف هوا را سرد ساخت.

فعل منفی

آن است که انجام نشدن کاری و یا حالتی را به طریق منفی بیان کند؛
یعنی که فعل از فاعل به ظهور نرسیده باشد؛ مانند: نسرین آهنگ را نخواند،
شریف نامه را ننوشت، احمد نان را نخورد.

باید دانست که در زبان دری نشانه فعل منفی پیشوند (نه) نفی است که
در آغاز فعل می آید؛ مانند: نگفت، نمی خواند، نخواهد بود.
پیشوند (نه) وقتی به سر فعل می آید (ه) آن حذف می شود.
- احمد به کابل نرفت.
- ظاهر بشیر را ندید.
- شریف با حمیده سخن نگفت.

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- چند شاگرد به نوبت درس را با آواز بلند بخوانند.
- چند تن از شاگردان فعل‌های مثبت و منفی متن درس را روی تخته بنویسند.
- نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود یادداشت نمایید.

- در مورد فعل‌های مثبت و منفی در گروه‌ها بحث کنید.
- جمله زیر کدام فعل را نشان می‌دهد:
نادیه خانه رفت.

- در جمله زیر فعل مثبت به کار رفته است یا منفی؟
- شریف نامه را نوشت.

- فعل مثبت و منفی را تعریف کنید.

- فعل مثبت انجام دادن کاری را به طور ثبوت و فعل منفی انجام نشدن کاری را به گونه منفی بیان می‌کند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	ثبوت	ثابت شدن
۲	بیان	شرح، تعبیر، آشکار
۳	نفی	رد کردن
۴	طریق	راه
۵	ظهور	معلوم شدن
۶	فاعل	کننده کار

در کتابچه‌های خود سه جمله بنویسید که در آن‌ها فعل مثبت و منفی به کار رفته باشد.

صلح

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، اهمیت صلح را بدانند.

پرسش‌ها

?

- در تصویر چه می‌بینید؟
- چه فکر می‌کنید صلح چه نتایج را به بار می‌آورد؟

صلح به معنای آشتی و عبارت از زنده‌گی مسالمت آمیز خالی از تشویش و خشونت و پذیرفتن حقوق یکدیگر است. در هر جامعه‌ای که صلح باشد مردم آن سرزمین در خوشی، آرامی و ترقی به سر می‌برند.

وطن عزیز ما افغانستان به صلح نیاز دارد، جنگ برای وطن و مردم ما ضرر بسیار رسانیده است. افغانستان خانه ما است. ما باید در خانه خود با آرامی و

صلح زنده‌گی نماییم و مشکلات خود را از راه جرگه و صلح حل کنیم و یک دیگر خود را مثل خواهر و برادر دوست داشته باشیم. در سایه صلح می‌توانیم تحصیل کنیم، درس بخوانیم، ویرانی‌ها را آباد نماییم و در ترقی و پیشرفت کشور خود سهم فعال بگیریم تا آینده درخشان داشته باشیم.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
 - این جمله را با آواز بلند بخوانید: (صلح را دوست داریم)
 - جمله‌نا مرتب زیر را ترتیب نموده روی تخته بنویسید و با آواز بلند بخوانید.
- وطن صلح رسانیده بسیار مردم جنگ ضرر عزیز دارد ما افغانستان وطن به نیاز برای و ما است.

بشنو و بگو

- صلح سبب چه چیزها می‌شود؟
- فرق صلح با جنگ در چیست؟

به دوستان بگو

- قرآن پاک در تأیید این حقیقت که اسلام آیین صلح و آشتی و دوستی است فرموده است: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، همه در صلح و آشتی درآید و از گام‌های شیطان پیروی نکنید که او دشمن آشکار شما است.»

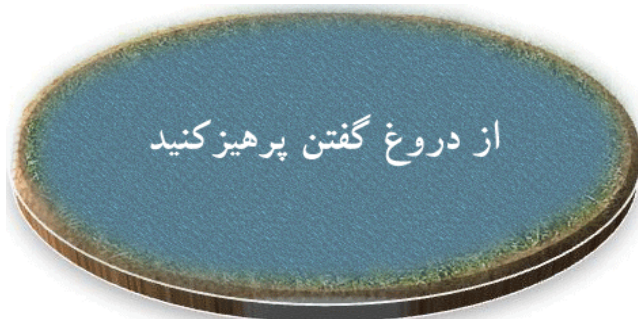

کارخانه‌گی

کلمه‌های صلح، آسوده و مسالمت آمیز را در جمله‌های ادبی به کار ببرید.

نصایح بزرگان

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم آن را بدانند و فعل نهی را در آن نشان بدهند.

پرسش‌ها

?

- نوشته بالا چه مفهومی را افاده می‌کند؟
- به کدام سخنان نصایح گفته می‌شود؟
- چیزی که به خود نمی‌پسندی، به دیگران نیز مپسند.
- در غیاب کسی سخن بد مگویند و غیبت میکنند.
- کسی که از شما بزرگتر باشد، با وی مزاح نکنید.
- در راه رفتن از بزرگان پیش مروید.
- هیچ کسی را آزار مدهید.
- کار امروز را به فردا مگذارید.
- بخیل نباشید و اسراف هم نکنید.
- با برادر مسلمان که احتیاج به کمک داشته باشد، از مساعدت خود دریغ موزید.
- نفع خود را در خیر دیگران جستجو کنید.
- با کوچکترها شفقت داشته باشید.

- احترام پدر و مادر خود را داشته باشید.
- خداوند ﷻ را در هر حال ناظر احوال خود بدانید.

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را یادداشت نمایید.
- سه اندرز را روی تخته بنویسید و بخوانید.
- کلمه‌های (غایب، مزاح، دریغ، اسراف و ناظر) را روی تخته املا بنویسید.
- فعل نهی را در متن نشان دهید و در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس توسط معلم گوش فرا داده و کلمه‌های مشکل را پرسید.
- مفهوم درس را بیان کنید.
- در جمله زیر فعل نهی را مشخص کنید:
هیچ کسی را آزار مدهید.

به دوستانت بگو

کار و کوشش ما را از سه عیب دور می‌دارد؛ افسرده‌گی، دزدی و نیازمندی.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	غیبت	بدگویی کردن پشت سر کسی	۳	مساعدت	کمک، یاری
۲	مزاح	شوخی	۴	ناظر	بیننده

کارخانه‌گی

متن درس را در کتابچه‌های خود رونویس کرده نصایح را سرمشق زنده‌گی خویش قرار دهید.

حقوق مادر

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، حقوق مادر را بدانند.

پرسش ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ مادر چه حقوقی دارد؟

پسر جان، قدر مادر دان که داریم

کشد رنج پسر بیچاره مادر

زجان محبوبتر دانش که دارد

ترا محبوبتر بیچاره مادر

از این پهلو به آن پهلو نغلند

شب از بیم خطر بیچاره مادر

برای اینکه شب راحت بخوابی

نخواهد تا سحر بیچاره مادر

به مکتب چون روی تا بازگردی

بود چشمش به در بیچاره مادر

تمام حاصلش از عمر اینست

که دارد یک پسر بیچاره مادر

آصف مایل

- متن درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را یادداشت کنید.
- چند تن از شاگردان به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- کلمه‌های (بیچاره، رنج و مادر) را در جمله‌ها به کار ببرید و روی تخته بنویسید.
- بیت‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته و تکمیل کنید:

پسر جان، دان که داریم کشد رنج پسر مادر

ز جان که دارد ترا بیچاره مادر

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- زحمت‌های مادر را چگونه باید جبران نمایم؟
- پیام کلی درس چیست؟
- مفهوم بیت‌های زیر را بیان داشته و آن را حفظ نمایید:

مادر ای غمخوار غم‌های تنم

آنکه با مهرت هم آغوش است منم

خوش بگفت پیغمبر نیکو سرشت

زیر پای مادران باشد بهشت

به دوستانت بگو

آصف مایل در سال ۱۲۸۸ خورشیدی در شهر کابل دیده به جهان گشود. آثار و تألیفاتش شامل: کتاب‌های الفبا برای صنف اول، قرائت دری برای صنف دوم تا ششم، کتاب‌های اول و دوم سواد آموزی برای کلان سالان و غیره. استاد آصف مایل در سال ۱۳۶۸ خورشیدی چشم از جهان بست.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	محبوب‌تر	عزیزتر	۳	باعث	سبب
۲	نغلند	پهلوانگرده	۴	خوشنودی	رضایت

مفهوم جمله زیر را در کتابچه‌های خود بنویسید:

(چرا رضای مادر، باعث خوشنودی و رضای خداوند عزوجل می‌شود؟)

عایشه درانی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، شاعران مشهور افغانستان را

بشناسند.

پرسش‌ها

?

- در تصویر چه می‌بینید؟
- آیا نام عایشه درانی را شنیده اید؟

عایشه افغان که به عایشه درانی مشهور است، از جمله زنان نامدار و پر آوازه

کشور ما به حساب می‌رود.

عایشه درانی در زمان تیمور شاه در شهر کابل زنده‌گی می‌کرد، نام پدرش یعقوب علی خان بود، که دخترش را از کودکی تحت تعلیم قرار داد و علوم متداول آن زمان مانند: صرف و نحو و آثار ادبی شعرا و نویسندگان را به

وی آموخت. در نتیجه، عایشه یک بانوی عالم، فاضل، با تدبیر و دارای اخلاق نیکو بارآمد.

عایشه علاوه بر آموزش دینی و ادبی، شاعر خوبی هم بود. او از بیست ساله‌گی به شعر گفتن آغاز کرد. اولین شعر وی این است:

شفق را لاله گون دیدم، نماز شام در گردون

مگر خورشید را کشته، که دارد دامن پر خون؟

○ درس را خاموشانه بخوانید و دو سطر آن را بر یک دیگر املا بگویید.

○ چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.

○ چند تن از شاگردان به نوبت کلمه‌های متداول، آثار و اخلاق را روی تخته املا

بنویسند.

○ کلمه‌های سه حرفی متن درس را بیرون نویس کرده در کتابچه‌های خود

بنویسید.

- مفهوم بیت زیر را روی تخته بنویسید:

هر کسی کشته خود می‌درود آخر کار

استم از فعل بد خویش پشیمان چه کنم

- در گروه‌ها پیرامون شاعران افغانستان باهم مباحثه نمایید.
- به خواندن متن درس دقت نموده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- عایشه درانی کی بود؟
- عایشه درانی کدام علوم را فرا گرفته بود؟
- معنای شعر زیر چیست؟

شفق را لاله گون دیدم، نماز شام در گردون

مگر خورشید را کشته، که دارد دامن پر خون

به دوستان بگو

تیمورشاه درانی پسر بزرگ احمدشاه درانی در سال ۱۷۴۸ میلادی به دنیا آمد و در سال ۱۷۷۳ میلادی بعد از فوت پدرش احمدشاه بابا به تخت پادشاهی نشست و پایتخت را از کندهار به کابل انتقال داد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	نامدار	صاحب مقام و جاه
۲	آوان	زمان
۳	متداول	مروج
۴	شفق	سرخ‌ی افق
۵	گردون	آسمان
۶	لاله گون	مانند لاله

کارخانه‌گی

نام چند تن از شاعران زن را در کتابچه هایتان بنویسید.

نظافت

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم آن را بدانند و فعل حال را مشخص نمایند.

نظافت جزء ایمن است

پرسش‌ها

?

- نوشته بالا چه مفهومی دارد؟
- نظافت چه تأثیری بر صحت‌مندی ما دارد؟

هر انسان باید نظافت را مراعات نماید. شستن دندانها، شستن دست و روی، پاک نگهداشتن لباس، گرفتن ناخنها، منظم ساختن موی سر، جزو نظافت به شمار می‌رود.

اگر شخص دهن و دندان خود را نشوید دهنش بوی بد می‌دهد، هیچکس

نمی‌خواهد با او سخن بگوید، شستن بدن در هر وقت ضرور است، به ویژه در فصل تابستان که هوا بسیار گرم می‌باشد، باید هر روز بدن با آب و صابون شسته شود. در غیر آن، نه تنها مسامات بدن چرک می‌بندد و باعث بد بویی بدن می‌گردد؛ بلکه سبب انواع مریضی‌ها نیز می‌شود. اگر موی سر شسته و منظم نشود چرک و کثیف می‌گردد. حشره مضر که ما آن را به نام شپش یاد می‌کنیم در بین آن جا می‌گیرد و سبب خارش مداوم و یا بروز حمای لکه دار که یک نوع مریضی خطرناک است می‌شود. ناخنهای پنجه‌های دست خود را باید بگیریم؛ زیرا اگر ناخن‌ها دراز شوند، در زیر آن‌ها کثافات جا بجا می‌شوند و در وقت غذا خوردن به دهن ما داخل می‌گردد و ما را به انواع مریضی‌ها دچار می‌سازد.

ما باید به نظافت بدن خود خوب متوجه باشیم. ما به فضل خداوند ﷻ مسلمان هستیم و از نگاه دین مقدس اسلام می‌دانیم که نظافت جزء ایمان است. ما شاگردان اهمیت نظافت را می‌دانیم، به پاکی و نظافت بدن خود توجه جدی داریم. بدن خود را پاک می‌نماییم؛ زیرا در این صورت می‌توانیم محبوب دیگران شویم و از مصاب شدن به مریضی‌ها جلوگیری کنیم.

پیامبر گرامی ما حضرت محمد ﷺ می‌فرماید: خداوند ﷻ زیبا است و زیبایی را دوست دارد، بخشنده است و بخشش را دوست دارد، پاکیزه است و پاکیزه‌گی را دوست دارد.

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- برای کلمه‌های نظافت، محبوب و خطرناک روی تخته جمله بنویسید.
- فعل حال را در متن درس نشان داده با آواز بلند بخوانید و در کتابچه‌های خود بنویسید.

○ شعر زیر را با آواز بلند بخوانید و معنا نمایید:

پاکیزه و تمیزی

پیش خدا عزیزی

نظافت جزء ایمان

شیوه پیغمبران

- در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.
- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- چگونه می‌توان از مصاب شدن به مریضی‌ها جلوگیری کرد؟
- در جمله زیر فعل حال را مشخص نمایید؟

(ما باید به نظافت بدن خود خوب متوجه باشیم)

پیامبر اسلام ﷺ خود پیام آور پاکی و نظافت بود. هنگام ملاقات با او اولین ویژه گی یی که چشم و دل هر بیننده را نوازش می داد، آراسته گی، خوشبویی، پاکی و زیبایی آن حضرت ﷺ بود.

لغت ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	منظم	با ترتیب	۴	متوجه	توجه نمودن
۲	مسامات	سوراخها	۵	مصاب	گرفتار
۳	حشره	زنده جان کوچک	۶	حمای لکه دار	یک نوع مرض

کارخانه گی

آنچه از مفهوم درس برداشت کرده اید، در کتابچه های خود بنویسید.

من هر روز دندان هایم را برس می زنم.

لطیفه ها

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ آیا تا به حال لطیفه های تریتی را خوانده اید؟

روباه زیرک

در یکی از روزها شغالی مرغ شخصی را دزدید. آن شخص که سخت

عصبانی شده بود، گفت: ای وای، مرغ دو سیره مرا شغال برد!

شغال از این مبالغه وی در تعجب بود که ناگهان روباهی آمد و به شغال

گفت: چرا اینقدر بر آشفته و عصبانی هستی؟

شغال گفت: بین، این شخص چقدر دروغ گو و بی انصاف است. به

مرغی که یک چارک هم نیست، دوسیر می گوید، روباه گفت: بده بینم کدام

تان راست می گوئید. شغال مرغ را به او داد. روباه وقتی مرغ را گرفت رو به

فرار نهاده و گفت: به او بگو، مرغ را به پای من چهار سیر حساب کند.

ساعت

احمد از محمود پرسید: ببخشید ساعت چند است؟

محمود جواب داد: ساعت من خوابیده است.

احمد گفت: پس بیدارش نکن؛ از یک نفر دیگر می‌پرسم.

○ لطیفه‌ها را خاموشانه بخوانید و نکات اساسی آن را یادداشت نمایید.

○ کلمه‌های (مبالغه و برآشفته) را در جمله‌های مناسب به کار برده، روی تخته

بنویسید.

○ چند شاگرد متن درس را روی تخته املا بنویسد.

○ به خواندن متن درس توسط معلم دقت کنید و کلمه‌های مشکل آن را پرسید.

○ در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.

○ روباه چگونه مرغ را از چنگ شغال ربود؟

○ دلاورترین مردم آن است که بر هوای نفس غالب آید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	مبالغه	از حد زیاد	۳	برآشفته	قهر
۲	تعجب	حیرت کردن	۴	نهاد	گذاشت، بنیاد

مفهوم درس را طی دو سطر در کتابچه‌های خود بنویسید.

ضرب المثل ها

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم آن را بدانند.

پرسش ها

?

- مفهوم نوشته بالا چیست؟
 - هدف از گفتن ضرب المثل ها چه می باشد؟
- ۱- برگ سبز تحفه درویش.
 - ۲- هر گلی که می زنی، به سر خویش می زنی.
 - ۳- کوه به کوه نمی رسد؛ ولی آدم به آدم می رسد.
 - ۴- صد سال در قید زندان باشی، یک ساعت با آدم نادان نه.
 - ۵- کور خود، بینای مردم.
 - ۶- چیزی که عیان است، چه حاجت به بیان است.
 - ۷- مشت، نمونه خروار.
 - ۸- شنیدن، کی بود مانند دیدن.

۹- سالی که نیکوست، از بهارش پیداست.

۱۰- آفتاب، به دو انگشت، پنهان نمی‌شود.

○ درس را خاموشانه بخوانند.

○ کلمه‌های تحفه، عیان، حاجت و درویش را با آواز بلند بخوانید و معنا نمایید.

○ هر کدام یک ضرب المثل را روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

○ پیرامون مفهوم درس در گروه‌ها بحث کنید.

○ مفهوم ضرب المثل زیر چیست:

(صد سال در قید زندان باشی، یک ساعت با آدم نادان نه)

○ پیام اصلی درس چیست؟

○ تا دل درست نشود، ایمان درست نخواهد شد و تا زبان درست نشود، دل درست نخواهد بود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	تحفه	هدیه	۴	مکان	جای
۲	درویش	فقیر	۵	عیان	آشکار
۳	نکته	سخن	۶	حاجت	ضرورت

ضرب المثل‌ها را حفظ کنید و هر کدام چهار ضرب المثل در کتابچه‌های خود بنویسید.

وحدت ملی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، وحدت ملی و مفهوم آن را بدانند و جمع کلمه‌ها را در متن نشان دهند.

پرسش‌ها

- در تصویر چه می‌بینید؟
- احترام به نظرات و رسم و رواج‌های همدیگر را چه می‌گویند؟

احترام متقابل یکی از شیوه‌های ایجاد وحدت ملی است و بین افراد خوشبینی را به وجود می‌آورد. احساس خوشبینی به مرور زمان تولید حس همفکری می‌کند؛ لذا یکی از پایه‌های مهم وحدت ملی همفکری است. باید توجه و درک شود که کدام روش‌ها می‌تواند ما را کمک کند تا عملاً روحیه

احترام متقابل و همفکری را به گونه‌ عملی در خویش ایجاد و به میان آوریم.

فقط می‌توان این نکات را به طور جدی در نظر داشته باشیم:

۱- احترام به زبان و لهجه همدیگر.

۲- ایجاد همفکری برای به میان آمدن یک دولت ملی.

۳- تأمین عدالت اجتماعی.

۴- تطبیق یکسان قانون بر همه‌گان.

۵- قانونمندی و مسؤولیت پذیری.

پس برای تأمین وحدت ملی در سراسر جامعه؛ اصول متوازن، در اختیار

داشتن تمام امتیازات بدون در نظر داشت تبعیضات قومی، زبانی و مذهبی

رعایت گردد.

الهی چشمِ وحدت بین عطا کن

خلاصی از خودِ خودبین عطا کن

تنفر دارم از آلوده گی‌ها

دلی پر نور و عطر آگین عطا کن

بگیر از من تمام دردِ دنیا

تلاش و سوز و درد دین عطا کن

ز ناپاکی دنیا چشم‌ها کور

خدایا چشم روشن بین عطا کن

به هر چه مصلحت دانی رضایم
نمی گویم که آن یا این عطا کن

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- هر کدام یک جمله در مورد وحدت ملی روی تخته بنویسد.
- کلمه‌های (احترام، وحدت ملی، شیوه و روحیه) را بر یکدیگر تان املا بگویید و در کتابچه‌های خود بنویسید.
- کلمه‌های جمع را در متن نشان دهید و در کتابچه‌های خود بنویسید.
- در مورد تصویر زیر، آنچه می‌دانید روی تخته بنویسید:

بشنو و بگو

- مفهوم وحدت ملی چه می‌باشد؟
- وحدت ملی باعث چه می‌شود؟

○ منظور شاعر از بیت زیر چیست؟

تنفر دارم از آلوده گی‌ها

دلی پرنور و عطر آگین عطا کن

 به دوستانت بگو

○ از گردش روزگار، گوهر مردان آشکار می شود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	ایجاد	به میان آوردن	۶	عنعات	رسم و رواج‌ها
۲	شیوه	روش	۷	خودبین	خودخواه، خودپرست
۳	افراد	کسان، جمع فرد	۸	تنفر	بیزاری
۴	عادات	جمع عادت	۹	عطراگین	پُر عطر، خوشبو
۵	علاقه	دلچسپی	۱۰	مصلحت	خیرخواهی

 کارخانه گی

در مورد و حدت ملی پنج جمله در کتابچه‌های خود بنویسید.

فعل معلوم و فعل مجهول

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، با فعل معلوم و مجهول بیشتر آشنا شوند.

پرسش‌ها

?

○ کدام فعل‌ها را تا به حال خوانده اید؟

فعل معلوم: آن است که کننده آن معین و آشکار باشد؛ مانند:

- پروین آمد.

- ناصر کتاب را آورد.

- شریف به مکتب رفت.

در سه جمله فوق پروین، ناصر و شریف کننده کار اند.

فعل مجهول: آنست که فاعل یا کننده کار معین و معلوم نباشد و فعل به مفعول

نسبت داده شده باشد. یعنی فاعل فعل مجهول ذکر نشده، به جای آن مفعول

اصل جمله را تشکیل دهد؛ به گونه مثال:

- آهنگ خوانده شد.

- شیشه شکست.

در دو جمله یی که نوشته شد فاعل فعل معلوم نیست؛ یعنی کی آهنگ را

خواند؟ شیشه را چه کسی شکست؟

○ متن درس را خاموشانه بخوانید.

○ یک شاگرد متن درس را در مقابل همصنغان با آواز بلند بخواند.

○ یک شاگرد فعل‌های معلوم و مجهول درس را به دیگران بیان نماید.

○ دو شاگرد جمله‌های (پروین آمد) (ناصر کتاب را آورد) (شریف مکتب

رفت) را روی تخته بنویسند و دو شاگرد دیگر فعل‌های آن‌ها را مشخص نموده

با آواز بلند بخوانند.

○ فعل معلوم را تعریف کنید.

○ فعل مجهول به کدام فعل گفته می‌شود؟

○ این جمله کدام فعل را نشان می‌دهد؟ (آهنگ خوانده شد)

○ فعل معلوم: آن است که کننده آن معین و آشکار باشد.

○ فعل مجهول: آن است که فاعل یا کننده کار معین و معلوم نباشد.

با استفاده از مثال‌های متن پنج جمله در کتابچه‌های خود بنویسید که فعل معلوم

و مجهول در آن به کار رفته باشد.

ترانه

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم آن را بدانند و کلمه‌های هم وزن را در آن نشان دهند.

پرسش‌ها

?

- در تصویر چه می‌بینید؟
- به نظر شما ترانه به چه گفته می‌شود؟

ما نهالان باغ عرفانیم	زاده خاک پاک افغانیم
طفل امروز و مرد فرداییم	درس خدمت به خاک می‌خوانیم
گر ز گردیز و یا بدخشانیم	یا ز غورات و یا سمنگانیم
گر ز غزنی و یا ز لغمانیم	یا ز بغلان و یا ز پروانیم
فرض خود خدمت و وطن دانیم	همه اولاد قوم افغانیم

خاک ما خاک سبز و شاداب است صاحب نعمت فراوانیم
 کوه و دشت وطن گلستان است ما نگهبان این گلستانیم
 درس ما درس کوشش و کار است
 ما کتاب حیات می خوانیم

- درس را خاموشانه بخوانید و کلمه‌های جدید آن را یادداشت نمایید.
- کلمه‌های هم وزن درس را مشخص نموده در کتابچه‌های خود بنویسید.
- کلمه‌های نهالان، شاداب، کوشش و حیات را روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- در گروه‌ها راجع به مفهوم درس باهم بحث کنید.
- سعی و تلاش در زنده‌گی سبب چه می‌شود؟
- کلمه‌های هموزن در بیت زیر، کدام‌ها اند:

ما نهالان باغ عرفانیم زاده خاک پاک افغانیم

به دوستان بگو

طفل امروز و مرد فرداییم درس خدمت به خاک می خوانیم

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	عرفان	معارف، شناخت، آگاهی	۲	شاداب	سبز و خرم

یک مقاله در مورد کار و کوشش در کتابچه‌های خود بنویسید.

کاپیسا

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، با قدامت تاریخی ولایت کاپیسا آشنا شوند و اسم‌های خاص و عام را در متن نشان دهند.

پرسش‌ها

?

○ در تصویر چه می‌بینید؟

○ ولایت کاپیسا در کدام سمت کابل موقعیت دارد؟

ولایت کاپیسا در ۶۵ کیلومتری شمال شرق کابل واقع گردیده است که حدود ۳۰۰۰ سال قدامت تاریخی دارد. پیشینه کاپیسا به دوران کنشکای بزرگ امپراتوری کوشانی‌ها و همچنان دوران بودایی یونان باختری می‌رسد.

که کاپیسا در آن زمان به عنوان پایتخت تابستانی کنشکا انتخاب شده بود. کاپیسا یکی از مناطق باستانی کشور ما بوده که محمود راقی مرکز آن می‌باشد و متشکل از ولسوالی‌های حصه اول کوهستان، حصه دوم کوهستان، نجراب، تگاب، اله سای و کوه بند است.

کاپیسا با داشتن جاهای تاریخی و آب و هوای خوش همیشه مورد توجه سیاحان بوده است. از جمله نقاط دیدنی و تاریخی آن می‌توان از خم زرگر، کوه ریگ روان، تپه حصارک، برج عبدالله و منظره زیبا و خوش آب و هوای صیاد را نام برد که مردم همیشه برای تفریح و سرگرمی به آنجا می‌روند.

این خطه باستانی دانشمندان، نویسندگان و شاعران توانایی چون: استاد خلیل‌الله خلیلی، میرغلام محمد غلامی کوهستانی نویسنده کتاب جنگنامه غلامی، محمد غفور غفوری و ... را در آغوش پر مهر خود پرورده است. از شخصیت‌های ملی و تاریخی آن می‌توان از غازی میر مسجدی خان کوهستانی نام برد که در جنگ اول افغان و انگلیس رهبری قیام مردمی را به عهده داشت و افتخارات زیادی را نصیب کشور ما گردانید.

تصویری را که در زیر مشاهده می کنید یکی از آثار به دست آمده از منطقهٔ
خُم زرگر کوهستان است.

تندیس فرور (فرشته) یا دو بال آتشین، دوره میترایی و کیانی
(حدود ۱۰۰۰ ق. م) کاپیسا، افغانستان - موزه گیومه پاریس

بخوان و بنویس

- درس را خاموشانه بخوانید.
- دو شاگرد متن درس را با آواز بلند در مقابل صنف بخوانند.
- اسم‌های خاص و عام را در متن درس مشخص کرده و در کتابچه‌های خود بنویسید.
- چند سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس با دقت گوش داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.

- در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.
- قدامت تاریخی ولایت کاپیسا به چه زمانی بر می‌گردد؟
- میر مسجدی خان کی بود؟
- کلمه‌های زیر اسم عام اند یا خاص؟

کاپیسا، میرمسجدی و صیاد

به دوستانت بگو

- با هوای نفس خود نبرد کنید تا مالک وجود خود گردید.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	قدامت	کهنه‌گی، سابقه	۳	سیاحان	جهانگردان
۲	کوشانی‌ها	نام یکی از امپراتوری‌های بزرگ آریانا	۴	کنشکا	امپراتور کوشانی‌ها

کلمه‌های (سیاحان، قدامت و تاریخی) را در جمله‌های مناسب ادبی به کار برده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

پنبه

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، اهمیت اقتصادی پنبه را بدانند و گامه را در متن درس مشخص کنند.

پرسش‌ها

○ در تصویرها چه می‌بینید؟

○ به نظر شما از پنبه چه چیزها به دست می‌آید؟

پنبه را که به نام طلای سفید نیز یاد می‌کنند؛ نبات بسیار با اهمیت صنعتی در جهان است. این نبات بار اول در مصر قدیم در اطراف دریای نیل زرع گردیده بود و مردم از آن استفاده می‌نمودند. به مرور ایام کشت آن در دیگر جاها رواج پیدا کرد که خوشبختانه این نبات در اکثر مناطق کشور عزیز ما نیز

زرع می‌شود.

نواحی عمده کشت پنبه در افغانستان عبارت از: ولایات تخار، کندز، بغلان، سمنگان، بلخ، کاپیسا و هلمند می‌باشد. هم‌چنان در دیگر مناطق کشور ما پنبه به اندازه ضرورت کشت می‌گردد.

پنبه ولایت هلمند از شهرت فوق العاده برخوردار است. کشت پنبه به تابستان گرم ضرورت دارد. پنبه را در اواسط بهار در جویه‌های نسبتاً طولانی کشت می‌کنند، که بته‌های پنبه در آن جویه‌ها بزرگ شده غوزه می‌کشد و یکی بعد دیگر شروع به شکفتن می‌کنند. موسم بهره برداری حاصل پنبه فصل خزان است.

دهقانان به ترتیب چهار مرتبه پنبه را از غوزه‌ها می‌چینند. پنبه توسط ماشین‌های مخصوص از دانه‌های آن جدا می‌شود، هر قدر الیاف پنبه دراز باشد، به همان اندازه اهمیت صنعتی آن بیشتر است. از پنبه در صنعت نساجی استفاده به عمل می‌آید. از پنبه دانه توسط ماشین مخصوص روغن استحصال می‌نمایند. مواد فضلّه یا باقی مانده پنبه دانه که به نام کنجاره یاد می‌شود که از آن برای حیوانات استفاده می‌گردد.

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- جای کاربرد کامه را در متن نشان دهید و در کتابچه‌های خود بنویسید.
- چند سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.
- از پنبه دانه چه به دست می‌آید؟
- کامه برای چه در جمله‌ها به کار برده می‌شود؟
- پنبه چگونه کشت می‌شود؟

○ کامه یا ویرگول (،) نوعی نشانه نگارشی است که برای فاصله میان کلمه‌ها و جمله‌ها به کار می‌رود و در خواندن متن درس ما را کمک می‌کند.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا
۱	زرع	کشت
۲	مناطق	جمع منطقه، جاها
۳	شگفتن	باز شدن
۴	استحصال	حاصل کردن
۵	الیاف	رشته‌ها
۶	مواد فاضله	چیزهای اضافی
۷	تغذیه	غذا دادن
۸	بهره برداری	فایده بردن
۹	نیل	نام دریایی در مصر
۱۰	غوزه	پوست بعضی از گیاهان

پیرامون اهمیت پنبه یک مقاله در کتابچه‌های خود بنویسید که کامه در آن به کار رفته باشد.

کمک و همکاری

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و مفهوم آن را بدانند.

پرسش ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ اگر ما همیشه باهم دیگر همکاری کنیم چگونه آینده یی خواهیم داشت؟

تعاون سردی دی را بهار است

تعاون چشمه جوشان کار است

تعاون افتخاری جاودانی

تعاون اتحادی آسمانی

تعاون بستر تغییر و زایش

تعاون رهگشای فکر و دانش

تعاون همنوایی با سپیدار

تعاون همدلی با صبح بیدار

تعاون قطره در دریا کشاند

تعاون عطر یکرنگی فشاند

تعاون خط پایان عداوت

تعاون اصل و بنیان عدالت

تعاون را به چشم دل نشانیم

بیا همسوی فطرت ره سپاریم

زهر بیگانه گی دوری گزینیم

ز باغ آشنایی گل بچینیم

پیوندیم با لطف خداوند

بیماییم راه عشق و لبخند

یوسف یزدیان

○ متن را خاموشانه بخوانید.

○ کلمه‌های (تعاون، یکرنگی و لطف) را روی تخته املا بنویسید.

○ متن درس را در کتابچه‌های خود املا بنویسید.

○ در گروه‌ها راجع به مفهوم درس باهم بحث کنید.

○ همکاری سبب چه می‌شود؟

○ مفهوم بیت زیر را بیان نمایید:

بیماییم راه عشق و لبخند

پیوندیم با لطف خداوند

○ مفهوم کلی درس چیست؟

تعاون اصل و بنیان عدالت تعاون خط پایان عداوت

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	تعاون	کمک و یاری کردن	۳	دی	دیروز
۲	بنیان	بنیاد، اساس، پایه	۴	عداوت	دشمنی

در مورد مفهوم درس مقاله‌ی در کتابچه‌های خود بنویسید که فعل حال در آن

به کار رفته باشد.

پند لقمان حکیم به فرزندش

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، ارزش و اهمیت پند را بدانند.

پرسش ها

?

○ در تصویر چه می بینید؟

○ عمل به پندها و نصایح بزرگان سبب چه می شود؟

فرزندم: هزار حکمت آموختم که از آن چهارصد حکمت انتخاب کردم و از آن چهارصد حکمت، هشت کلمه برگزیدم.

- دو چیز را هرگز فراموش مکن: ۱- خدا را ۲- مرگ را

- دو چیز را همیشه فراموش کن: به کسی خوبی کردی. کسی به تو بدی کرد.

و چهار چیز دیگر این که: به مجلسی وارد شدی زبان نگهدار. به سفره بی وارد

شدی شکم نگهدار. به خانه بی وارد شدی چشم نگهدار. به نماز ایستادی دل نگهدار.

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- چند شاگرد مفهوم درس را با زبان ساده بیان نمایند.
- کلمه‌های (حکمت، سفره و نماز) را روی تخته بنویسید و معنا کنید.
- جمله‌های زیر را در کتابچه‌های خود نوشته جاهای خالی آن را با کلمه‌های داخل چوکات تکمیل نمایید:

زبان، شکم، چشم، دل

- به مجلسی وارد شدی نگهدار
- به سفره‌یی وارد شدی نگهدار
- به خانه‌یی وارد شدی نگهدار
- به نماز ایستادی نگهدار

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- مفهوم جمله زیر چیست:
- به نماز ایستادی دل نگهدار.
- پیام درس را با زبان ساده بیان کنید؟

به دوستانت بگو

- نظربه برخی روایات لقمان حکیم غلام سیاه پوستی بود که در قرن ششم قبل از میلاد در سودان امروزی می‌زیست. او از دلی روشن، فکری باز و ایمانی استوار برخوردار بود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	حکمت	کمال، دانش	۳	برگزیدن	انتخاب کردن
۲	جامع	کامل، فراگیر	۴	سفره	دسترخوان

کارخانه‌گی

متن درس را حفظ نموده در کتابچه‌های خود بنویسید.

ابراهیم صفا

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند و با شاعران توانا و معاصر کشور خود آشنا شوند.

پرسش‌ها

○ در تصویر چه می‌بینید؟

○ چه فکر می‌کنید، ابراهیم صفا کی بود؟

محمد ابراهیم صفا فرزند محمد صفر در سال ۱۲۸۵ هجری خورشیدی در کابل زاده شد. علوم متداول را نزد استادان همان زمان کسب کرد و در سال ۱۳۱۰ ه.ش. برای آموزش بیشتر به هندوستان رفت. صفا وقتی از هند برگشت، به کارهای اداری در وزارت معارف و وزارت خارجه آن زمان توظیف شد. بین سال‌های ۱۳۱۱ تا ۱۳۲۵ ه.ش. محبوس گردید و بعد از

رهایی از حبس دو باره به وظایف مختلف در حکومت آن وقت گماشته شد. در سال ۱۳۳۲ هـ. ش. به حیث مدیر مسؤول روزنامه اصلاح مؤظف و در همان سال به تقاعد سوق داده شد.

ابراهیم صفا علاوه بر کارهای اداری در نویسندگی و شاعری نیز دست قوی داشت که آثار گرانقدرش در اکثر جریده‌ها، مجله‌ها و دیگر نشریه‌های کشور به نشر رسیده است. از آثار قلمی او تنها دو اثر ارزشمندش به نام‌های: «مختصر منطق» و «نوای کهسار» طبع و نشر شده است.

این نویسنده ماهر و شاعر چیره دست وطن ما در سال ۱۳۵۹ هـ. ش. وفات کرد.

نمونه کلام

لاله آزاد

من لاله آزادم، خود رویم و خود بویم
در دشت مکان دارم، هم فطرت آهویم
آبم نم باران است، فارغ ز لب جویم
تنگ است محیط آنجا، در باغ نمی‌رویم
من لاله آزادم، خود رویم و خود بویم
از خون رگ خویش است، گر رنگ به رخ دارم
مشاطه نمی‌خواهد، زیبایی رخسارم
بر ساقه خود ثابت، فارغ زمدد گارم
نی در طلب یارم، نی در غم اغیارم
من لاله آزادم، خود رویم و خود بویم

بخوان و بنویس

- درس را خاموشانه بخوانید.
- متن شعر را با آواز بلند بخوانید و معنا کنید.
- کلمه‌های (فطرت، محیط، مشاطه) را روی تخته املا بنویسید.
- بیت زیر را تکمیل کنید:

آبم نم است، فارغ ز جویم

تنگ است آنجا، در نمی‌رویم

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- ابراهیم صفا کی بود؟
- سال تولد و وفات ابراهیم صفا را بیان دارید.
- آثار مشهور ابراهیم صفا کدام‌ها اند؟
- منظور شاعر از بیت زیر چه است:

من لاله آزادم، خود رویم و خود بویم

در دشت مکان دارم، هم فطرت آهویم

به دوستان بگو

- از آثار قلمی ابراهیم صفا تنها دو اثر ارزشمندش به نام‌های: « مختصر منطق »

و «نوی کھسار» طبع و نشر شده است.

لغت‌ها

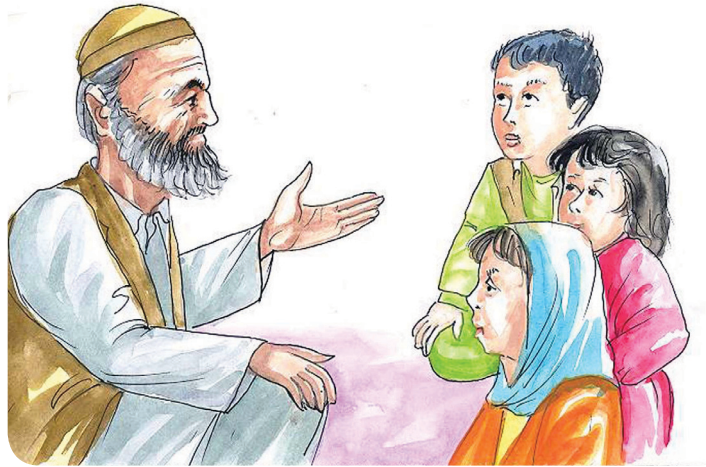
شماره	لغت	معنی
۱	متداول	مروج
۲	محبوس	حبس، بندی
۳	گماشته شد	مقرر شد
۴	تقاعد	بازنشسته شدن از وظیفه رسمی
۵	فطرت	طبیعت، ذات
۶	مشاطه	آرایشگر
۷	ساقه	کمر، میان
۸	ثابت	واضح شدن
۹	اغیار	بیگانه‌گان، دشمنان
۱۰	چیره دست	توانا

نمونه کلام ابراهیم صفا را در کتابچه‌های خود رو نویس کنید.

پند پدر

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، ارزش و اهمیت پند و نصیحت پدر را بدانند و کلمه‌های هم وزن شعر را مشخص کنند.

پرسش‌ها

?

○ در تصویر چه می‌بینید؟

○ دقت و عملی نمودن کدام گفته‌ها ما را کامیاب و سربلند می‌گرداند؟

بزرگی گرتو خواهی بشنواین پند	الا ای نازنین فرزند دل‌بند
که اندر جوف آن دُری نهانست	بهای یک صدف وقتی گرانست
بشر را بی هنر صدری نباشد	صدف را بی گهر قدری نباشد
که در پیری نمی‌ماند توانی	برو کسب هنر کن در جوانی

چه خوش سعدی بگفت اندر گلستان
 که جای با هنر بالا نشینی است
 مبریک دم ز یاد خود خدا را
 شکبیا پیشه باش و کن مدارا
 ادب را کن رعایت ، تا توانی
 به باطن باش دایم مخلص و پاک
 زبانت را ز بد گفتن نگهدار
 به قولت کن وفا گربسته یی عهد
 مَبَر پا را فزونتر از گلیمت
 مشوهمرنگ هر صنف و جماعت
 میفشان تخم بیعاری و هشدار
 همیشه یاور افتاده گان باش
 کمی از بارشان برگیر بردوش
 برفت از عمر من پنجاه و شش سال
 ولیکن تو ممکن از عمر خود خرج
 ز قول آن حکیم از بهر جانان
 ولیکن بی هنر را لقمه چینی است
 که باشی تو مریض و او دوا را
 چه با نادان چه با دشمن چه دانا
 مبادا بی ادب را یار دانی
 به حق بر گو سخن، آرام و بی باک
 سخن شیرین بگو کس را میازار
 کزان بهتر نیایی در جهان شهد
 مبر فرمان جزاز عقل سلیمت
 مکن هرگز ز ناحق هم حمایت
 که باری تلخ روید بر سردار
 به مردی رهروی آزاده گان باش
 فروتن باش و بر کس فخر مفروش
 که تا اکنون بشد معلوم این حال
 ببر توشه ز آنچه کردمت درج

همیشه سالم و پیروز باشی

به هر محفل نه شب، چون روز باشی

مسعود حاجی آقاجانی معمار

بخوان و بنویس

- درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را یادداشت کنید.
- شاگردان به نوبت چند سطر متن درس را با لحن و آهنگ مناسب بخوانند.
- کلمه‌های (دُر، پند و گهر) را روی تخته بنویسید و معنا کنید.
- بیت‌های زیر را تکمیل نمایید:

ادب را کن ، تا توانی	مبادا را یار دانی
به باش دایم و پاک	به حق بر گو ، آرام و بی باک
زبان‌ت را ز گفتن نگهدار	سخن بگو را میازار
به کن گربسته ای عهد	کزان بهتر نیابی در شهد

بشنو و بگو

- در مورد مفهوم درس با همدیگر بحث نمایید.
- به خواندن متن درس به دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- اگر به گفته‌های پدر عمل کنیم، چه می‌شود؟
- کلمه‌های هموزن ابیات زیر را مشخص نمایید:

برفت از عمر من پنجاه و شش سال	که تا اکنون بشد معلوم این حال
ولیکن تو مکن از عمر خود خرج	ببر توشه ز آنچه کردم ت درج

- پیام اصلی درس چیست؟

زبان‌ت را ز بد گفتن نگهدار سخن شیرین بگو کس را میازار

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	صدف	پوش مروارید	۹	شهد	عسل، شیرینی
۲	جوف	داخل هر چیزی	۱۰	جماعت	گروه مردم
۳	دُر	مروارید بی مانند	۱۱	میفشان	مریز
۴	گهر	مخفف گوهر، سنگ قیمتی	۱۲	بیعاری	تنبلی
۵	صدر	قسمت بالای هر چیز	۱۳	هشدار	آگاهی
۶	مدارا	مهربانی، نرمی	۱۴	دار	درخت
۷	باطن	اصل	۱۵	توشه	اندوخته
۸	بی باک	بی ترس	۱۶	درج	گنج‌اندیدن

- یک مقاله کوتاه پیرامون مفهوم بیت زیر بنویسید:

مشو هم‌رنگ هر صنف و جماعت مکن هرگز ز ناحق هم حمایت

حفاظت محیط زیست

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، طریق حفاظت محیط زیست را بدانند و فعل را در آن نشان دهند.

پرسش‌ها

?

- در تصویر چه می‌بینید؟
- محیط زیست به کجا گفته می‌شود؟

انسان در هر جایی که زنده‌گی می‌کند و از خوبی‌های آن استفاده می‌نماید وظیفه دارد در حفاظت و بهبودی محیط خود سهم فعال بگیرد. محیط خود را پاک نگهدارد. در سرسبزی آن بکوشد، از آلوده شدن ماحول آن و انداختن کثافات در هر طرف به صورت جدی جلوگیری نماید؛ همچنان در پاک

کاری، کارهای حشر و غرس نهال‌های مثمر و غیر مثمر همکاری کند و در نگهداشتن درختان باغ‌ها و جنگل‌ها توجه جدی نماید؛ زیرا محیط زیست پاک و سرسبز، سبب رشد سالم انسان می‌گردد.

در محیط پاک و نظیف امراض شیوع و انتشار نمی‌کنند. انسان با دانش می‌تواند زنده‌گی و صحت خود را با پاک نگهداشتن محیط زیست در مقابل امراض گوناگون وقایه نماید؛ پس بر ما لازم است تا در محیطی که زنده‌گی می‌کنیم در پاکی و صفایی آن بکوشیم؛ چراکه نظافت و پاکی جزء ایمان است.

آب و هوا و خاک که در اختیار ماست

ارکان هستی اند و بهای محیط زیست

دریا و دشت و چشمه و صحرا و جویبار

هریک نشانه‌ی ز صفای محیط زیست

عطر گل و ترانه بلبل، نسیم آب

زیباترین حدیث برای محیط زیست

خواهی اگر سلامتی جسم و جان خویش

سالم بدار هم تو هوای محیط زیست

از روی جهل گر ننهی، ارج قدر خاک

نشاختی تو قدر و بهای محیط زیست

محمد رضا امیری

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را یادداشت نمایید.
- چند شاگرد متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- فعل را در متن مشخص نموده در کتابچه‌های خود بنویسید.
- چند شاگرد کلمه‌های (مثمر، محیط، حرمت، ارج و حفاظت) را روی تخته املا بنویسند.

بشنو و بگو

- پاک نگهداشتن محیط زیست به صحت و سلامت ما چه تأثیر دارد؟
- معنای کلمه‌های (غرس و شیوع) چیست؟
- در جمله زیر کدام فعل به کار رفته است:
- محیط زیست پاک و سرسبز، سبب رشد سالم انسان می‌گردد.

به دوستان بگو

- محیط زیست بر رشد، نمو و رفتار انسان‌ها تأثیر دارد.
- محیط زیست سالم نقش مهم را در حیات ما انسان‌ها و دیگر زنده جان‌ها دارد.

لغت ها

شماره	لغت	معنا
۱	ماحول	چهار اطراف
۲	حشر	گرد آوردن مردم
۳	غرس	نشاندن، چیزی کاشتن
۴	مثمر	میوه دار، مفید
۵	شیوع	سرایت، نشر
۶	وقایه	حفاظت، پیشگیری
۷	ارکان	جمع رکن، پایه
۸	بها	قیمت، ارزش
۹	ننهی	ادا نکنی
۱۰	ارج	ارزش

کارخانه گی

در باره اهمیت محیط زیست چند جمله در کتابچه های خود بنویسید.

خوشحال خان خټک

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، با شاعران توانای زبان و ادبیات

پشتو آشنا شوند.

پرسش‌ها

?

○ در تصویر چه می‌بینید؟

○ آیا با نام خوشحال خان خټک آشنایی دارید؟

خوشحال خان خټک یکی از چهره‌های تابناک و نامدار زبان و ادبیات پشتو در سال ۱۰۲۲ هجری قمری در زمان زمامداری نورالدین جهانگیر پادشاه مغل در پشاور دیده به جهان گشود و در سال ۱۱۰۰ هجری قمری وفات نمود. خوشحال خان خټک در هفتاد و هشت سال زنده‌گیش رنج و مشقت فراوانی را چه در زندان و چه در بیرون از زندان تجربه کرد و با وجود همه دشواری‌ها توانست آثار و کتاب‌های ارزشمندی را در زمینه‌های مختلف به زبان‌های پشتو و دری از خود به جا بگذارد، که اینک به گونه‌ی مثال از چند اثر آن نام می‌بریم:

- ۱- دیوان اشعار- شامل چهل هزار بیت
- ۲- دستارنامه- در مورد بیست خصلت و هنر انسان‌ها
- ۳- طب نامه- در مورد موضوعات طبی
- ۴- باز نامه - اثر منظوم
- ۵- فضل نامه - در مورد موضوعات فقهی
- ۶- فرخ نامه - در مورد قلم و شمشیر
- ۷- فراق نامه - در مورد روزهای زندان

- متن درس را خاموشانه بخوانید و نکات مهم آن را یادداشت نمایید.
- چند تن از شاگردان متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- کلمه‌های (تابناک، ادبیات و چهره) را در جمله‌ها به کار ببرید.
- چند سطر متن درس را روی تخته املا بنویسید.

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- خوشحال خان ختک از کجا بود؟
- مشهورترین آثار خوشحال خان کدام‌ها اند؟

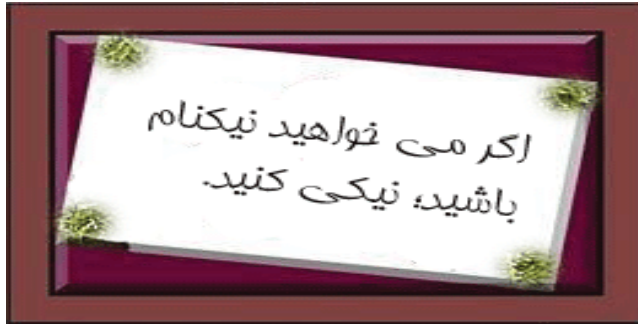
- اخلاق بهترین سرمایه و عالیترین دارایی است.

نام چند تن از شاعران زبان و ادبیات پشتو و دری را در کتابچه‌های خود بنویسید.

نیکی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم و محتوای آن را بدانند.

پرسش‌ها

- جمله بالا چه مفهومی را افاده می کند؟
- چه فکر می کنید نیکی سبب چه می شود؟

بذر نیکنامی بکار تا زنده یی	زانکه نیکنامی بود پاینده گی
وز بدی‌ها دور باش و گوشه گیر	مهربانی و صداقت پیشه گیر
در صداقت ثابت و آماده باش	در رفاقت محکم و ایستاده باش
دل مرنجان و مکن خاطر پریش	مردم آزار را بود صد فتنه پیش
حج اکبر، دل به دست آوردن است	خواست خالق را بجا آوردن است
نیکی کردن خصلت زیبا بود	خصلت خوب، کار هر دانا بود

نیک و نیکنام و خوب و فرزانه باش
تا توانی یاور افتاده باش

عبدالرزاق کوهستانی

- متن درس را با آواز بلند و لحن مناسب بخوانید.
- کلمه‌های (نیکی، بذر، فتنه و نیکنامی) را روی تخته بنویسید و معنا نمایید.
- بیت نخست شعر را اساس قرار داده و مفهوم آن را روی تخته بنویسید.

بشنو و بگو

- به خوانش متن درس دقت کنید و اشتباهات تان را اصلاح کنید.
 - پیرامون مفهوم درس در گروه‌ها بحث نمایید.
 - فرق نیکی با بدی در چیست؟
 - پیام بیت زیر چیست:
- حج اکبر، دل به دست آوردن است خواست خالق را بجا آوردن است

به دوستانت بگو

دل مرنجان و مکن خاطر پریش مردم آزار را بود صد فتنه پیش

لغت‌ها

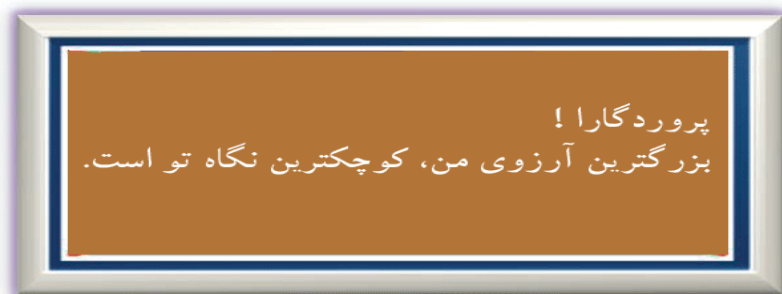
شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	بذر	دانه، تخم	۴	فتنه	فساد، رنج
۲	بِکار	کشت کن	۵	فرزانه	عاقل، دانا
۳	پریش	پریشان	۶	یاور	کمک کننده

کارخانه‌گی

متن شعر را حفظ نموده و مفهوم آن را در کتابچه‌های خود بنویسید.

بهترین آرزو

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم و محتوای آن را بدانند و نشانه گذاری را در متن مشخص نمایند.

پرسش‌ها

?

- نوشته بالا چه پیامی دارد؟
- چگونه می‌توانیم آرزوهای خود را به حقیقت مبدل سازیم؟

از سقراط سؤال کردند: بزرگترین آرزویی که در دل داری، چیست؟
فیلسوف بزرگ یونان در جواب گفت: بزرگترین آرزوی من این است که در بلندترین جای شهر آتن قرار گرفته، با صدای بلند به مردم بگویم:
ای دوستان، ای مردم، چرا با این حرص و تلاش خوبترین سال‌های عمرتان را به جمع کردن مال و پول سپری می‌نمایید؛ ولی آن طوری که ضرورت است، در تعلیم و تربیت اطفالتان که روزی مجبور استید، هست و بود خود را به آن‌ها بگذارید، همت نمی‌گمارید؟

بخوان و بنویس

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- بهترین آرزوی تان را در چند سطر بنویسید.
- جمله زیر را مرتب نمایید و روی تخته بنویسید:
(داری، آرزویی دل بزرگترین چیست؟ که در)

بشنو و بگو

- متن درس را با دقت بشنوید و اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- سقراط کی بود؟
- در متن درس کدام نشانه‌های نوشتاری به کار رفته است؟
- پیام درس را بیان کنید.

به دوستانت بگو

- سقراط در ۴۷۰ یا ۴۶۹ پیش از میلاد در آتن به دنیا آمد. پدرش مجسمه‌ساز سرشناس بود.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	حرص	زیاد طلبی	۳	همت	غیرت
۲	هست و بود	تمام دارایی	۴	نمی‌گمارید	مقرر نمی‌کنید

کارخانه‌گی

در مورد بهترین آرزوی خود در سه سطر یک مقاله بنویسید.

مواد مخدر

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، اضرار مواد مخدر را بدانند.

مصرف مواد مخدر باعث ناکامی و سرافکنده گی انسان می گردد.

پرسش ها

- نوشته بالا چه مفهومی را افاده می کند؟
- به کدام چیزها مواد مخدر گفته می شود؟

مواد مخدر عبارت از مواد نشه آوری است که مصرف آن برای صحت

انسان مضر بوده و باعث بروز امراض گوناگون می گردد.

چرس، تریاک، هیرویین، مورفین، کواکین، و ... مواد مخدر اند و مصرف

آن بالای جسم و روح و روان انسان تأثیر منفی گذاشته و اعصاب را خراب می‌سازد. اشخاصی که به این مواد عادت دارند، استقرار فکری ندارند. هیچ کس به آنها نزدیکی و دوستی نمی‌نماید و این چنین اشخاص نه تنها باعث رنج و ناراحتی افراد خانواده و خویشاوندان خود می‌شوند؛ بلکه بار دوش جامعه نیز به شمار می‌روند. جامعه انسانی به این افراد به دیده خوب نمی‌نگرد و وجود آنها را بار دوش دیگران می‌داند.

بته‌های تنباکو، چرس و تریاک نباید زرع شود. از ورود سگرت، نسوار و شراب که در زمره دخانیات و مسکرات محسوب می‌شوند و سبب بربادی جامعه ما می‌گردند باید به صورت جدی جلوگیری به عمل آید، تا جامعه و مردم از شر آنها در امان باشند و زنده‌گی عاری از این مشکلات را دنبال نمایند؛ چون دین مقدس اسلام مصرف مواد مخدر را منع نموده است، ما مسلمانان باید از آن دوری کنیم.

- متن درس را خاموشانه بخوانید.
- نکات مهم درس را در کتابچه‌های خود بنویسید و با آواز بلند بخوانند.
- کلمه‌های (مواد مخدر، جلوگیری، مضر و دانشمند) را روی تخته بنویسید و معنا کنید.
- در مورد تصویرهای زیر آنچه می‌دانید بنویسید:

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- در گروه‌ها پیرامون مفهوم درس باهم بحث کنید.
- مصرف مواد مخدر سبب چه می‌شود؟
- دین مقدس اسلام در مورد مواد مخدر چه گفته است؟

○ دین مقدس اسلام استعمال مواد مخدر را حرام و منع نموده است؛ پس ما

مسلمانان باید از آن دوری کنیم.

لغت ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	زمره	دسته، گروه	۶	استقرار	قرار یافتن
۲	مخدر	کرخت کننده	۷	زرع	کشت کردن
۳	بروز	پیدا شدن	۸	عاری	خالی
۴	امراض	مرض ها، بیماری ها	۹	دخانیات	اقسام مواد نشه آور دود کننده
۵	می نگرد	می بیند	۱۰	مسکرات	اقسام مواد نشه آور نوشیدنی

جمله زیر را عنوان قرار داده، یک مقاله در کتابچه های خود بنویسید:

(بهترین راه دوری از مواد مخدر چیست؟)

صنعت قالین بافی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، مفهوم آن را بدانند.

پرسش‌ها

?

○ در تصویرها چه می‌بینید؟

○ چه فکر می‌کنید قالین با دست بافته می‌شود یا توسط ماشین؟

صنعت قالین بافی در کشور ما سابقه بسیار طولانی دارد و در اکثر نقاط این سرزمین، مردم به بافتن قالین مشغول اند. قالین را در چوکات مخصوص آن که کارگاه نامیده می‌شود، مرتب می‌سازند و می‌بافند. در بافتن قالین از تار و پود که از پشم گوسفند به دست می‌آید، استفاده می‌گردد. ولایت‌های، کندز، بلخ، جوزجان، فاریاب، سرپل در بافت و تولید قالین شهرت به سزایی دارند. قالین را به طور عموم در افغانستان زنان و بچه‌ها می‌بافند، ترکمن‌ها در قالین بافی مهارت بیشتری دارند.

قالین به اندازه‌های مختلف بافته می‌شود: ۱ متر، ۲ متر، ۳ متر، ۶ متر، ۱۲ متر و زیاد تر از آن. این ساخته‌ها را به نام قالین کلان، قالین خورد، پستی،

قالینچه، سر دوشکی‌های قالینچه‌یی و جای نماز یاد می‌نمایند. قالین بافان به شوق و علاقه خود تصویرها و گل‌های مختلف را در قالین نقش می‌نمایند تا قالین زیبا و رنگارنگ معلوم شود.

قالین افغانی از شهرت فوق‌العاده‌یی برخوردار است. عرضه قالین افغانی در بازارهای بزرگ جهانی مشتریان زیادی دارد و مورد استفاده قرار می‌گیرد. هر سال از کشور ما به هزاران متر مربع قالین به کشورهای مختلف جهان صادر می‌شود و از محصول آن عایدات زیادی نصیب هموطنان و وطن عزیز ما می‌گردد. شاعری در وصف قالین بافی چنین سروده است:

رگ گل تار قالین تو باشد جهان بازار قالین تو باشد
ولی دانم که فقرو نامرادی نهان در دار قالین تو باشد

* * *

ستاره، آسمان، مهتاب خفته شتاب ماهیان در آب خفته
بود دستان قالین باف بیدار اگرچه در نگاهش خواب خفته
دکتور ش. دیباج

بخوان و بنویس

- متن درس را با آواز بلند بخوانید.
- کلمه‌های (صنعت، قالین و بلخ) را در جمله‌های مناسب به کار ببرید.
- برداشت تان را از مفهوم درس در کتابچه‌های تان بنویسید.

بشنو و بگو

- به خواندن متن درس با دقت گوش فرا داده اشتباهات خود را اصلاح نمایید.
- قالین چگونه بافته می‌شود؟
- قالین وطن ما در دنیا از چه شهرتی برخوردار است؟
- منظور شاعر از دوبیتی زیر چیست؟

ستاره، آسمان، مهتاب خفته شتاب ماهیان در آب خفته
بود دستان قالین باف بیدار اگرچه درنگاهش خواب خفته

به دوستانت بگو

- قالین افغانی از شهرت فوق العاده‌ی بر خور دار است. عرضه‌ی قالین افغانی در بازارهای بزرگ جهانی مشتریان زیادی دارد و مورد استفاده قرار می‌گیرد.

لغت‌ها

شماره	لغت	معنا	شماره	لغت	معنا
۱	مرتب	به ترتیب	۴	دار	در اینجا به معنای دستگاه قالین بافی
۲	مشتریان	خریداران	۵	عرضه	تقدیم
۳	نهران	پنهان	۶	خفته	خوابیده

کارخانه‌گی

مفهوم درس را در دو سطر خلاصه کرده، در کتابچه‌های خود بنویسید.

رخصتی زمستانی

هدف: شاگردان متن درس را بخوانند، بنویسند، استفاده درست از رخصتی

زمستانی را بدانند.

پرسش‌ها

?

○ از رخصتی زمستانی چگونه باید استفاده کرد؟

می‌گویند: «وقت طلا است». رخصتی زمستانی بستر خوبی برای درس خواندن و آماده شدن به صنف بعدی است و استفاده درست از آن باعث پیشرفت و کامیابی می‌شود.

شاگردان عزیز!

روزهای رخصتی زمستانی بهترین زمان برای تلاش، کار و کوشش و استراحت است؛ یعنی از یک طرف می‌توانیم خوب درس بخوانیم و از طرف دیگر هم اندکی استراحت نماییم، تا با اعصاب آرام برای صنف بعدی آماده‌گی بگیریم؛

زیرا استفاده درست از وقت انسان را به سعادت و خوشبختی می‌رساند.

ما در پهلوی این که کتاب‌های درسی صنف بعدی را مطالعه می‌کنیم باید یکی از حرفه‌های خوب؛ مانند: نجاری، خیاطی، رسامی، خطاطی و غیره را نیز بیاموزیم تا بتوانیم برای خانواده و مردم خود خدمت نماییم، و همچنان از عاید آن استفاده کنیم.

باید بدانیم که رخصتی این چنین رخصت باقی نمی‌ماند و با گذشت زمان یک روزی به پایان می‌رسد.

بنابراین وقت را غنیمت بشماریم و با استفاده درست از آن روزهای خود را با کارهای خیر و سودمند پُر کنیم. درس‌های خود را خوب بخوانیم تا در تمام مضامین نمره عالی به دست آورده، کامیاب شویم و کوشش کنیم تا این اوقات گرانبها و مهم زنده‌گی بیهوده از دست نرود.

- متن را خاموشانه بخوانید.
- چند شاگرد به نوبت متن درس را با آواز بلند بخوانند.
- کلمه‌های (حرفه، خیاطی، خطاطی و رسامی) را روی تخته بنویسید و معنا کنید.

○ برداشت تان را از متن درس در کتابچه‌های خود بنویسید.

بشنو و بگو

- در رخصتی زمستان کدام کارها را انجام می‌دهید؟
- ارزش استفاده درست از رخصتی را بیان دارید؟
- از متنی که خواندید چه آموختید؟
- چگونه می‌توان از وقت استفاده درست نمود؟

به دوستان بگو

می‌گویند وقت طلا است، رخصتی زمستانی بستر خوبی برای درس خواندن و آماده شدن به صنف بعدی است و استفاده درست از آن باعث پیشرفت و کامیابی ما می‌شود.

ترانهٔ معارف

افغانستان ما جان و جهان ما

ای هست و بود ما ای تارو پود ما

اهل معارفیم، تعلیم کارما

علمست شعار ما، بس افتخار ما

بد خواه ظلمتیم ضد جهالتیم

در کسب معرفت با عزم و همتیم

اهل معارفیم، تعلیم کارما

علمست شعار ما، بس افتخار ما

ما کار میکنیم پیکار میکنیم

بار دیگر ترا گلزار میکنیم

اهل معارفیم، تعلیم کارما

علمست شعار ما، بس افتخار ما

بدگر نظر کند باری به گلشنت

شرمنده دشمنت از آهین تننت

اهل معارفیم، تعلیم کارما

علمست شعار ما، بس افتخار ما

حافظ ترا خدا ای مهد آریا

اینست روز و شب مارا همین دعا

اهل معارفیم، تعلیم کارما

علمست شعار ما، بس افتخار ما

(سید محی الدین راعی)